

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 30.1.2003
KOM(2003) 32 lopullinen

2003/0021(CNS)
2003/0022(CNS)

Ehdotus:

NEUVOSTON DIREKTIIVI (Euratom)

**ydinlaitosten turvallisuuden alalla sovellettavista perusvelvollisuuksista ja yleisistä
periaatteista**

Ehdotus:

NEUVOSTON DIREKTIIVI (Euratom)

käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollosta

(komission esittämä)

PERUSTELUT

Tausta

Euroopan atomienergiayhteisön (Euratomin) perustamissopimuksen toinen osasto sisältää määräyksiä, joiden nojalla yhteisö voi antaa säännöksiä ydinenergian käytöstä jäsenvaltioissa erityisesti ydinmateriaalivalvonnan (VII luku) ja terveyden suojelun (III luku) alalla.

Euratomin perustamissopimuksen (2 artiklan b alakohta) nojalla komissio kyseisessä perustamissopimuksessa määrätyn edellytyksin *"laatii yhtenäiset turvallisuusmääräykset väestön ja työntekijöiden terveyden suojelemiseksi sekä huolehtii niiden noudattamisesta"*. Terveyden suojelua koskevassa kyseisen perustamissopimuksen toisen osaston III luvussa on määräyksiä perusnormeista, jotka koskevat suojelemista ionisoivalta säteilyltä. Perustamissopimuksen III lukua on sovellettu erityisesti säteilysuojelussa. Terveyden suojelu käsittää kuitenkin sekä säteilysuojelun että ydinturvallisuuden. Näillä kahdella osa-alueella on yhteisenä tavoitteena suojelu ionisoivaa säteilyä vastaan.

Komissio on jo yli 25 vuoden ajan toiminut aktiivisesti ydinturvallisuuskäytänteiden yhdenmukaistamiseksi erityisesti ydinturvallisuuden¹ teknisiä ongelmia koskevien 22. heinäkuuta 1975² ja 18. kesäkuuta 1992³ annettujen neuvoston päätöslauselmien perusteella. Yhdenmukaistamisyhtymyksistä huolimatta jäsenvaltioiden toimenpiteet ydinturvallisuuden alalla ovat vielä hyvin erilaisia.

Euroopan unioni alkoi kantaa huolta Keski- ja Itä-Euroopan maiden sekä entisen Neuvostoliiton tasavaltojen ydinlaitosten turvallisuudesta sen jälkeen kun Tšernobylistä sattui vuonna 1986 ydinenergiateollisuuden historian kiistatta vakavin onnettomuus. Toinen merkittävä tapahtuma tässä suhteessa oli vuonna 1992 Münchenissä pidetty G-7-maiden huippukokous.

Useiden Keski- ja Itä-Euroopan maiden liittyminen piakkoin, vuonna 2004, Euroopan unioniin on ainutlaatuinen tapahtuma yhteisön historiassa. Näiden maiden 1900-luvun historia ja niiden talouden kehitys on tuonut esiin kysymyksen, jota unionin edellisten laajennusten yhteydessä käsiteltiin vähän, nimittäin ydinenergia-alan.

Yhteisössä on tehty työtä, jotta ehdokasmaiden ydinlaitosten turvallisuus saataisiin korkealle tasolle, ja tässä yhteydessä on kehitetty ydinturvallisuuden eurooppalaiset suuntaviivat. Nämä suuntaviivat, jotka on kehitetty ehdokasmaita varten, ovat yleispäteviä.

Kansainvälisessä atomienergiajärjestössä (IAEA) laaditut tekniset normit ovat samaten tärkeitä ydinturvallisuuden tehostamisessa. Ne perustuvat tekniseen konsensukseen, mutta eivät ole oikeudellisesti velvoittavia. Kun halutaan saada aikaan tosiasiallisia vaikutuksia, yhteisön menettelyt sääntöjen antamiseksi ja niiden mukauttamiseksi ovat yleensä nopeampia kuin hallitustenvälisen päätöksenteon mekanismit. Tällaiseen problematiikkaan Euroopan yhteisö on jo törmännyt meriliikenteen ja ilmailun alalla.

Suojeleminen ionisoivalta säteilyltä ei rajoitu pelkästään ydinlaitoksen toimintakauteen. Ydinlaitoksen lopullinen sulkeminen onkin alku uudelle vaiheelle, jonka tavoitteena on

¹ Tällä tarkoitetaan "ydinenergian käytön turvallisuutta". Ranskankieliset termit "sécurité" ja "sûreté" sekoitetaan usein. Sekaannus johtuu englanninkielisen termin "safety" käännöksestä.

² EYVL C 185, 14/08/1975, s. 1.

³ EYVL C 172, 18.6.1992, s. 2.

vapauttaa ydinlaitoksen sijoituspaikka laitoksen toiminnasta johtuvista, säteilysuojelua koskevista rajoituksista. Nämä rajoitukset johtuvat siitä, että laitoksessa on suuria määriä radioaktiivisia aineita: rakennemateriaaleja, laitteita, käytöstä aiheutuneita jätteitä ja käytettyä polttoainetta.

Nämä materiaalit on poistettava ja ne on käsiteltävä tavalla, joka vastaa niiden fysikaalisia ominaisuuksia ja radioaktiivisuuden tasoa. Tässä on noudatettava voimassa olevia turvamääräyksiä. Kaikissa näissä toiminnoissa, joita kokonaisuutena kutsutaan ydinvoimalan käytöstäpoistoksi, muodostuu runsaasti jätteitä. Radioaktiivisten jätteiden loppusijoitus onkin käytöstäpoiston suurin kustannuserä.

Käytöstäpoistotoimet edellyttävät merkittäviä taloudellisia voimavaroja. Ihmisten terveyttä ja ympäristöä uhkaavien vaarojen poistamiseksi on tarpeen varmistaa yhteisön tasolla, että ydinlaitosten käytöstäpoistoon liittyvissä toiminnoissa noudatetaan turvallisuusnormeja ja että toimiin on saatavilla riittävästi varoja. Riittävien varojen saatavuuden varmistamiseksi on annettava erityiset säännöt käytöstäpoistorahastojen perustamisesta, ja ydinlaitosten toiminnanharjoittajien on suoritettava maksuja rahastoihin säännöllisesti koko laitoksen tuotannossa olon ajan. Näiden erityisten sääntöjen on taattava varojen käytettävyys ja riittävyys käytöstäpoistotoimien aikana.

Edellä mainittu huomioon ottaen ydinturvallisuutta on tarkasteltava yhteisön näkökulmasta. Vain yhteisön tasolla toteutetut toimet takaavat laajentuneessa unionissa ydinlaitosten turvallisuuden korkean tason laitosten suunnittelusta aina käytöstäpoistoon asti. Tällaisen toimen oikeudellisen perustan muodostavat Euratomin perustamissopimuksen toisen osaston III luvun määräykset. Toimella täydennetään perustamissopimuksen 30 artiklassa määrättyjä perusnormeja.

I Laajentuneessa Euroopan unionissa on suhtauduttava ydinturvallisuuteen kokonaisvaltaisesti

Ydinlaitosten turvallisuutta koskevassa yhteisön lähestymistavassa on voimassa olevien kansallisten järjestelmien tavoin oltava kaksi osaa: yhtäältä normit ja toisaalta mekanismi, jolla niiden noudattaminen voidaan todentaa.

1. Yhteiset normit

Yhteisön lähestymistapa ydinlaitosten turvallisuuteen ei välttämättä edellytä yksityiskohtaisten teknisten turvallisuusnormien määrittämistä. Tämänkaltaisessa järjestelmässä ei pidä toistaa määräyksiä, jotka ovat jo voimassa jäsenvaltioissa.

a) Voimassa olevat normit

On olemassa joukko periaatteita, jotka voivat muodostaa perustan oikeudellisesti velvoittavalle yhteisön lähestymistavalle. Ne voidaan virallistaa neuvoston puitteiden direktiivillä, joka perustuu olennaisilta osin aluksi IAEA:n puitteissa tehdyn ydinturvallisuutta koskevan yleissopimuksen tiettyihin osiin. Kyseinen yleissopimus ei sisällä yksityiskohtaisia teknisiä määräyksiä. Siinä määritetään kuitenkin täsmällinen oikeudellinen kehys, joka muodostaa ydinturvallisuusjärjestelmän perustan. Kaikki unionin jäsenvaltiot ja suurin osa ehdokasmaista (Viroa ja Maltaa lukuun ottamatta) ovat ydinturvallisuutta koskevan yleissopimuksen sopimuspuolia.

Huomattakoon, että yleissopimusta sovelletaan vain ydinvoimaloihin. Euroopan ydinteollisuuden kehittyminen huomioon ottaen vaikuttaisi tarpeelliselta, että käytössä olisi järjestelmä, jonka soveltamisala olisi laajempi ja joka käsittäisi kaikki ydinlaitokset. Tämä soveltamisalan laajentaminen olisi kuitenkin rajoitettava pelkästään käytetyn polttoaineen kiertoon liittyviin laitoksiin ja tutkimuslaitoksiin. Ei näyttäisi tarpeelliselta ulottaa uutta lähestymistapaa koskemaan myös radioaktiivisia materiaaleja pienessä määrin käyttäviä toimijoita. Tähän on syynä muun muassa se, että kyseiset materiaalit esiintyvät yleensä suljettuina säteilylähteinä.

Näiden periaatteiden virallistaminen yhteisön säädöksellä täydentää Euratomin perustamissopimuksen 30 artiklassa tarkoitettuja perusnormeja ja kattaa ydinlaitosten turvallisuuden. Perustamissopimuksen voimaantulon jälkeen kyseisiä perusnormeja on tarkistettu useilla direktiiveillä, viimeksi 13. toukokuuta 1996 annetulla direktiivillä 96/29/Euratom⁴. Nyt ei ole kyse perusnormit vahvistavan direktiivin tarkistamisesta, vaan uuden, perusnormeja täydentävän säädöksen antamisesta.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin on hiljattain vahvistanut nämä näkökohdat asiassa C-29/99 10. joulukuuta 2002 antamassaan tuomiossa. Tuomioistuin toteaa yhtäältä, että "ei ole yhteisön toimivallan määrittämiseksi syytä ylläpitää keinotekoista eroa väestön terveyden suojelun ja ionisoivan säteilyn lähteiden turvallisuuden välillä⁵." Tuomioistuin tunnustaa yhtäältä kansallisten turvallisuusviranomaisten teknisen toimivallan ydinlaitosten rakennus- tai toimilupien myöntämisessä. Toisaalta se toteaa, ettei tämä tekninen toimivalta estä yhteisöä antamaan asiassa lainsäädäntöä. Tuomioistuimen tuomio on tämän kohdan suhteen selkeä: "Vaikka Euratomin perustamissopimuksessa ei annetakaan yhteisölle toimivaltaa antaa ydinlaitosten rakentamista tai käyttöä koskevia lupia, yhteisöllä on Euratomin perustamissopimuksen 30-32 artiklan nojalla lainsäädännöllinen toimivalta vahvistaa terveyden suojelua varten lupajärjestelmä, jota jäsenvaltioiden on sovellettava. Tällainen lainsäädäntötoimi nimittäin täydentää Euratomin perustamissopimuksen 30 artiklassa tarkoitettuja perusnormeja."⁶ Perusnormi kattaa siis kaksi asiaa, väestön terveyden suojelun ja sen perustana olevan ionisoivaa säteilyä tuottavien lähteiden turvallisuuden.

On selvää, ettei tällaisessa yhteisön lähestymistavassa voida rajoittua pelkästään ydinturvallisuutta koskevan yleissopimuksen määräysten saattamiseen osaksi yhteisön säännöstöä. Yleissopimuksen säännökset voivat kuitenkin muodostaa perustan, jota jäsenvaltiot eivät kiistä, koska niiden on jo muutenkin noudatettava kyseisiä määräyksiä. Tälle perustalle voidaan myöhemmin lisätä muita osatekijöitä.

b) Kehittyvät normit

Ydinlaitosten turvallisuutta koskevien yhteisten normien kehittäminen edellyttää niiden tarkistamista, joka on tehtävä Euratomin perustamissopimuksen 32 artiklan mukaan tiettyä menettelyä noudattaen. Perustamissopimuksen 31 artiklassa määrätään, että komissio laatii perusnormit saatuaan lausunnon asiantuntijaryhmältä, jonka tieteellis-tekninen komitea nimeää jäsenvaltioiden tieteellisten asiantuntijoiden keskuudesta, ja ottaa huomioon talous- ja sosiaalikomitean lausunnon. Euroopan parlamenttia kuultuaan neuvosto vahvistaa määräenemmistöllä komission ehdotuksesta perusnormit.

⁴ EYVL L 159, 29.6.1996, s. 1.

⁵ Tuomioistuimen 10.12.2002 antaman tuomion kohta 82.

⁶ Tuomioistuimen edellä mainitun tuomion kohta 89.

Eurooppalaisten turvallisuusnormien laatimisessa on käytännössä otettava huomioon ydinturvallisuutta koskevat IAEA:n työn tulokset. IAEA on työskennellyt useita vuosia tämän kysymyksen parissa. Lisäksi on otettava huomioon erityisesti ydinalan sääntelyviranomaisten työryhmän (NRWG) työn tulokset, eritoten ryhmän laatimat yhteiset kannat, sekä Länsi-Euroopan ydinalan sääntelyviranomaisten järjestön (WENRA) työ yhdenmukaistamisen alalla. Niin ikään on otettava huomioon komission ja neuvoston laatimat menetelmät ehdokasmaiden ydinlaitosten turvallisuuden arviointia varten.

Koska tällä alalla on olemassa tärkeitä kansallisia säännöksiä, on toivottavaa, että komissio pystyisi hyödyntämään jäsenvaltioiden kokemusta yhteisten normien kehittämiseksi yhdenmukaisesti. Tässä työssä sen on turvauduttava Euratomin perustamissopimuksen 31 artiklassa tarkoitetun komitean apuun.

Yhteisön järjestelmä rakentuu perusvelvollisuuksille ja yleisille periaatteille. Se muodostaa oikeudellisen kehyksen, johon kuuluu myös kehittämismekanismi. Euratomin perustamissopimuksen 31 artiklassa tarkoitetun komitean päätehtäviä on siis erityisesti edellä mainittujen selvitysten pohjalta tarkastella operationaalisia normeja, joita on määrä käyttää yhteisenä vertailukohtana. Jäsenvaltioissa voidaan sitten tehdä tarkastuksia näiden normien perusteella. Jotta nykyisiin ja tuleviin jäsenvaltioihin ei kohdistettaisi erilaista kohtelua, oikeudellisen järjestelmän on oltava toimintavalmis unionin laajentumispäivänä eli 1. toukokuuta 2004. Sinä päivänä aletaan käytännössä soveltaa tätä yhteisön lähestymistapaa, jota kehitetään edelleen myöhemmin.

Yhteiset normit ovat osa dynaamista prosessia. Normien tavoitteena on varmistaa korkean ydinturvallisuustason ylläpitäminen unionissa. On siis välttämätöntä, että järjestelmä tukeutuu kansallisten turvallisuusviranomaisten asiantuntemukseen. Yhteisön järjestelmä täydentää kansallisia järjestelmiä.

c) Määräaikaisraportit

Ydinturvallisuutta koskevan yleissopimuksen mallin mukaisesti ja Laekenin Eurooppa-neuvoston päätelmien perusteella jäsenvaltioiden velvollisuutena on toimittaa raportteja toimenpiteistä, joita ne ovat toteuttaneet täyttääkseen velvollisuutensa, sekä niiden valvonnassa olevien ydinlaitosten turvallisuustilanteesta. Jäsenvaltiot ja komissio tarkastelevat näitä raportteja vertaisarviointimenetelmällä.

2. Riippumaton tarkastusjärjestelmä

Riippumattoman tarkastusjärjestelmän luominen on ydinlaitosten turvallisuutta koskevan yhteisön lähestymistavan uskottavuuden ja tehokkuuden välttämätön osatekijä. Tarkastusjärjestelmän on perustuttava olennaisilta osin kansallisten turvallisuusviranomaisten teknisen asiantuntemuksen hyödyntämiseen. Yhteisön tekemässä tarkastuksessa keskityttäisiin todentamaan, miten turvallisuusviranomaiset hoitavat tehtävänsä. Tarkoituksena ei ole mennä paikan päälle todentamaan ydinlaitosten turvallisuustilannetta.

Ehdotettavassa järjestelmässä jäsenvaltioiden on ehdotettava asiantuntijoita ja ilmoitettava kunkin erikoispätevyys. Komissio voi käyttää heitä riippumattomien tarkastusten tekemiseen jäsenvaltioissa. Vain komissiolla on toimivalta päättää näistä tarkastuksista ja niiden mahdollisista seurauksista. Tarkastusten riippumattomuuden varmistamiseksi näyttää toivottavalta, ettei asiantuntijoita määrätä tekemään kyseisiä tarkastuksia jäsenvaltiossa, joka on heidän kotimaansa.

Komissio voi tarkastuksista laadittujen raporttien perusteella esittää huomioita, jotka voivat johtaa toimenpiteisiin ydinlaitosten turvallisuuden varmistamiseksi. Komission on myös toimitettava neuvostolle ja Euroopan parlamentille joka toinen vuosi raportti ydinturvallisuudesta Euroopan unionissa.

Tämä yhteisön lähestymistapa ei merkitse uuden valvonnan tason muodostamista ydinlaitosten valvontaan. Siinä toteutetaan kvalitatiivisesti turvallisuusviranomaisten keskinäistä/ristikkäisvalvontaa, jonka ansiosta yhteisö voi varmistua siitä, että turvallisuustaso on sama kaikissa jäsenvaltioissa. Järjestelmä antaa eräänlaisen yhteisön "laatumerkinnän", joka vahvistaa yleisön luottamusta ydinlaitosten turvallisuuteen. Tällä toistaiseksi käyttämättömällä lähestymistavalla on se etu, että yhteisön puitteissa voidaan organisoida turvallisuusviranomaisten suorittamia tarkastuksia. Lähestymistapa perustuu vertaisarvioinnin periaatteeseen, jota sovelletaan sekä ristikkäistarkastusten että määräaikaishavaintojen vertaisarvioinnin muodossa. Yhteisön tarkoituksena ei ole asettaa jäsenvaltioiden turvallisuusviranomaisten tilalle.

II Taloudellisten voimavarojen riittävyys

Korkean turvallisuustason ylläpito ydinlaitoksissa niin käytön kuin käytöstäpoiston aikana edellyttää, että käytettävissä on riittävät voimavarat.

Ydinlaitoksen käytöstäpoisto on teollisuudelle raskas operaatio, joka voi kestää useita vuosia. Käytöstäpoistoon liittyvät kustannukset voivat olla erittäin korkeat. Kustannuksista selviytyminen edellyttää riittäviä taloudellisia voimavaroja. Toiminnanharjoittajan on kerättävä kyseiset varat ydinlaitoksen käyttövaiheen aikana. On välttämätöntä, että käytöstäpoistoon ryhdyttäessä toimet voidaan toteuttaa korkeatasoisissa turvallisuusolosuhteissa.

Kansallisten säädösten on oltava sellaisia, ettei ydinlaitoksen käytöstäpoistoa ole mahdollista lykätä suunniteltua määräaikaa myöhemmäksi, ettei sen toteuttamista asianmukaisin menetelmin voi laiminlyödä ja ettei hankkeesta voi luopua kesken kaiken varojen puutteen vuoksi.

Jos käytöstäpoistoa lykättäisiin, olisi seurauksena suuria määriä riittämättömästi valvottuja ja huollettuja radioaktiivisia materiaaleja, millä olisi merkittäviä seurannaisvaikutuksia säteilysuojelun kannalta. Tällöin ei siis saavutettaisi yhtä Euratomin perustamissopimuksen perustavoitteista. Euratomin perustamissopimuksen 2 artiklan mukaan komissio kyseisessä perustamissopimuksessa säädetyin edellytyksin "laatii yhtenäiset turvallisuusmääräykset väestön ja työtekijöiden terveyden suojelemiseksi sekä huolehtii niiden noudattamisesta". Yhteisö on vahvistanut tätä varten säteilysuojelua koskevat perusnormit⁷. Euratomin perustamissopimuksen III luku on siis se oikeusperusta, johon yhteisön toiminta tällä alalla perustuu.

Toiminnanharjoittajat voivat nykyisin joko tehdä sisäisiä varauksia yhtiön taseeseen tai suorittaa maksuja erilaisilla mekanismeilla tätä tarkoitusta varten perustettuihin ulkoisiin rahastoihin.

Vaikka käytöstäpoiston toteuttamista ja radioaktiivisten jätteiden ja käytetyn polttoaineen huollon varmistamista varten onkin muodostettu rahastoja, olennainen kysymys on, miten näiden varojen olemassaolo voidaan taata pitkällä aikavälillä, useiden kymmenien vuosien

⁷ KOM 96/29 Euratom.

aikajänteellä. Komissio katsoo, että toiminnanharjoittajista riippumattomien, erityisesti laitosten käytöstäpoistoon tarkoitettujen rahastojen perustaminen on paras vaihtoehto laitosten käytöstäpoiston toteuttamiseksi riittävän turvautusti. Mikäli tällainen erottaminen ei erityisistä, asianmukaisesti perustelluista syistä ole mahdollista, toiminnanharjoittaja voi kuitenkin hallinnoida kyseisiä rahastoja sillä edellytyksellä, että käytöstäpoistotoimiin tarkoitettujen varojen käytettävissä olo taataan.

Komissio aikoo vastaisuudessa laatia jäsenvaltioiden säännöllisesti joka kolmas vuosi toimittamien tietojen perusteella määräaikaissraportin rahastojen tilanteesta ja toteuttaa tarvittaessa toimenpiteitä korjataksaan poikkeavat tilanteet, jotka voisivat joko vaarantaa käytöstäpoiston toteutuksen tai aiheuttaa vääristymiä sähkömarkkinoilla.

Järkevästi hallintoitujen ulkopuolisten rahastojen perustamisen ansiosta voidaan varmistaa varojen käytettävissä olo pitkällä aikavälillä. Siten varmistetaan myös korkea ydinturvallisuuden taso käytöstäpoistotoimien aikana.

Edellä on jo korostettu sitä, että käytöstäpoiston tulevien kustannusten arviointiin käytettävät menetelmät on yhdenmukaistettava. Lisäksi on säädettävä siirtymäkauden toimenpiteistä, jotta yritykset voivat tarvittaessa minimoida vaikutukset, joita aiheutuu erittäin huomattavien sisäisten varojen siirtämisestä ulkopuoliseen rahastoon.

Komissio kaavailee [kolmen vuoden] siirtymäkautta sen jälkeen kun ne säädökset, joilla jäsenvaltiot saattavat tämän neuvoston direktiivin osaksi kansallista lainsäädäntöään, ovat tulleet voimaan.

Päätelmät

Tilanteessa, jossa unionin ennennäkemätön laajentuminen on vain lyhyen ajan päässä ja jossa ydinturvallisuuskysymykset ovat äärimmäisen tärkeitä, yhteisön on aika paaluttaa selvästi toimivaltansa ydinlaitosten turvallisuutta koskeissa kysymyksissä ja antaa oikeudellisesti sitovia säännöksiä.

Kun jo voimassa olevat säännöt ja periaatteet siirretään yhteisön tasolle, voidaan maksimoida täytäntöönpanon tehokkuus ja nopeus. Kun osaksi käytetään kansallisten turvallisuusviranomaisten asiantuntijoita tarkastuksiin liittyvien tehtävien suorittamiseen, voidaan hyötyä heidän kiistattomasta teknisestä asiantuntemuksestaan. Kansallisten järjestelmien ja yhteisön järjestelmän yhdistelmä takaa laajentuneen unionin ydinlaitosten turvallisuuden korkean tason.

On myös välttämätöntä taata, että ydinpolttoainekierron loppuvaiheen hallinnoinnissa noudatetaan säteilyturvallisuutta ja rahoitusvarojen käytön avoimuutta koskevia normeja. Komissio aikoo laatia kehyksen kansallisia säädöksiä varten. Ydinlaitosten käytöstäpoistoa varten tarkoitettujen rahastojen muodostamista ja hallinnointia koskevien vaatimusten määrittely parantaa takeita siitä, että koko käytöstäpoistoprosessin aikana voidaan ylläpitää korkeaa ydinturvallisuuden tasoa.

Edellä esitetyn perusteella komissio pyytää neuvostoa hyväksymään liitteenä olevan direktiiviluonnoksen.

Ehdotus:

NEUVOSTON DIREKTIIVI (Euratom)

ydinlaitosten turvallisuuden alalla sovellettavista perusvelvollisuuksista ja yleisistä periaatteista

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 31, 32 ja 187 artiklan,

ottaa huomioon komission ehdotuksen⁸, joka on laadittu perustamissopimuksen 31 artiklan mukaisesti komission saatua lausunnon asiantuntijaryhmältä, jonka tieteellis-tekninen komitea on nimennyt jäsenvaltioiden tieteellisten asiantuntijoiden keskuudesta, sekä talous- ja sosiaalikomitealta⁹,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin lausunnon¹⁰

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Euratomin perustamissopimuksen 2 artiklan b alakohdan mukaan yhteisö "laatii yhtenäiset turvallisuusmääräykset väestön ja työntekijöiden terveyden suojelemiseksi sekä huolehtii niiden noudattamisesta".
- (2) Perustamissopimuksen 30 artiklassa määrätään, että "yhteisössä vahvistetaan perusnormit väestön ja työntekijöiden terveyden suojelemiseksi ionisoivan säteilyn aiheuttamilta vaaroilta". Perustamissopimuksen 32 artiklassa määrätään, että perusnormeja täydennetään 31 artiklassa määrätyn menettelyn mukaisesti.
- (3) Perustamissopimuksen 187 artiklassa määrätään, että "komissio voi, niissä rajoissa ja sellaisin ehdoin, jotka neuvosto vahvistaa tämän sopimuksen määräysten mukaisesti, hankkia kaikki sellaiset tiedot ja toimittaa kaikki sellaiset tarkastukset, jotka ovat tarpeen komissiolle uskottujen tehtävien hoitamiseksi".
- (4) Neuvoston direktiivissä 96/29/Euratom¹¹ vahvistetaan perusnormit väestön ja työntekijöiden terveyden suojelemiseksi ionisoivasta säteilystä aiheutuvilta vaaroilta.
- (5) Tšernobylin ydinvoimalassa vuonna 1986 tapahtuneen onnettomuuden jälkeen yhteisössä todettiin, että tuolloin voimassa olleita perusnormeja oli tarpeen täydentää säännöksillä, joita sovelletaan, jos esiintyy säteilyhäätötilanteen riski. Neuvoston

⁸ EYVL C [...], [...], s. [...].

⁹ EYVL C [...], [...], s. [...].

¹⁰ EYVL C [...], [...], s. [...].

¹¹ EYVL L 159, 29.6.1996, s. 1.

päätöksen 87/600/Euratom¹² nojalla perustettiin mekanismi nopeaa tietojenvaihtoa varten säteilyhäätätilanteiden varalta, ja neuvoston direktiivillä 89/618/Euratom¹³ asetettiin jäsenvaltioille velvollisuuksia, jotka koskevat tiedottamista väestölle säteilyhäätätilanteessa.

- (6) Perusnormeja on täydennetty myös Euroopan yhteisön jäsenvaltioiden välillä sekä yhteisöön ja yhteisöstä pois tapahtuvien radioaktiivisen jätteen siirtojen valvonnasta ja tarkkailusta 3 päivänä helmikuuta 1992 annetulla neuvoston direktiivillä 92/3/Euratom¹⁴ ja radioaktiivisten aineiden siirroista jäsenvaltioiden välillä 8 päivänä kesäkuuta 1993 annetulla neuvoston asetuksella (Euratom) N:o 1493/93¹⁵.
- (7) Vaikka voimassa olevien perusnormien pohjalta laadittu säteilysuojelujärjestelmä takaa nykyisen tieteellisen tietämyksen valossa väestön terveyden korkeatasoisen suojelun, tällaista suojelua on tehostettava soveltamalla tiukasti turvallisuusnormeja, joiden tarkoitus on ehkäistä ja vähentää väestön altistusriskiä. Erityisesti ydinlaitosten korkean turvallisuustason ylläpito suunnittelusta aina käytöstäpoistoon asti tehokkailla säteilyriskien torjuntakeinoilla sekä ehkäisemällä sellaiset ydinlaitosonnettomuudet, joista voi olla seurauksena säteilyä, on ehdoton edellytys sille, että voidaan saavuttaa täysimääräisesti koko väestön terveyden suojelua koskevat perustamissopimuksen 2 artiklan b alakohdan tavoitteet.
- (8) Tietynasteisesta yhdenmukaistamisesta huolimatta jäsenvaltioiden toimenpiteet ydinturvallisuuden alalla ovat vielä hyvin erilaisia. Nämä erot lisääntyvät, kun Euroopan unioni laajenee. Erojen vuoksi yhteisöllä ei ole nykyisin parhaita mahdollisia edellytyksiä varmistaa, että koko väestön terveyden suojelua koskevat perustamissopimuksen 2 artiklan b alakohdan tavoitteet voidaan saavuttaa kaikissa tapauksissa. Jotta yhteisö voisi varmistaa, että kyseisen säännöksen edellyttämää "yhtenäisiä turvallisuusmääräyksiä" sovelletaan tosiasiallisesti, on perusnormeja täydennettävä yhteisillä turvallisuusnormeilla siinä määrin kuin se on tarpeen väestön elämän ja terveyden suojelemiseksi.
- (9) Ionisoivasta säteilystä voi aiheutua vaaraa ydinlaitoksen toimintavaiheen jälkeenkin käytöstäpoistotoimien yhteydessä. Radioaktiivisten materiaalien leviämisen riskin torjumiseksi on varmistettava ydinlaitosten turvallinen käytöstäpoisto, mukaan luettuna radioaktiivisten jätteiden ja käytetyn polttoaineen pitkän aikavälin huolto.
- (10) Edellä esitettyjen säteilysuojelua koskevien yhteisötason tavoitteiden saavuttamiseksi on määriteltävä ydinlaitosten turvallisuutta koskevat perusvelvollisuudet ja yleiset periaatteet.
- (11) Ydinlaitosten turvallinen käytöstäpoisto, mukaan luettuna radioaktiivisen jätteen ja käytetyn polttoaineen pitkän aikavälin huolto, edellyttää merkittäviä rahoitusvaroja. Ihmisten terveyttä ja ympäristöä uhkaavien vaarojen poistamiseksi on tarpeen varmistaa yhteisön tasolla, että ydinlaitosten käytöstäpoistoon liittyvissä toimita noudatetaan turvallisuusnormeja ja että toimiin on saatavilla riittävästi varoja. Riittävien varojen saatavuuden varmistamiseksi on annettava erityiset säännöt sellaisten käytöstäpoistorahastojen perustamisesta, joihin ydinlaitosten

¹² EYVL L 371, 30.12.1987, s. 76.

¹³ EYVL L 357, 7.12.1989, s. 31.

¹⁴ EYVL L 35, 12.2.1992, s. 24.

¹⁵ EYVL L 148, 19.6.1993, s. 1.

toiminnanharjoittajien on suoritettava maksuja säännöllisesti koko laitoksen tuotannossa olon ajan. Jotta varojen käytettävyys ja riittävyys voidaan taata käytöstäpoistotoimien aikana, on syytä huolehtia – asianmukaisesti perusteltuja poikkeuksia lukuun ottamatta – siitä, että rahasto ja ydinlaitoksen toiminnanharjoittaja ovat erillisiä oikeushenkilöitä.

- (12) Tämä direktiivi on osa järjestelmää, joka on luotu 24. lokakuuta 1996 voimaan tulleella ydinturvallisuutta koskevalla yleissopimuksella, jonka sopimuspuolia kaikki jäsenvaltiot ovat. Euroopan atomienergiayhteisö liittyi yleissopimukseen 31 päivänä tammikuuta 2000 komission päätöksellä 1999/819/Euratom¹⁶. Koska yleissopimuksen soveltamisala rajoittuu pelkästään ydinvoimaloihin, tällä direktiivillä on tarkoituksena ulottaa yleissopimuksen periaatteet koskemaan kaikkia ydinlaitoksia, joissa tarvitaan turvallisuustoimenpiteitä.
- (13) Samaan tavoitteeseen pyrkien määrätään 18 päivänä kesäkuuta 2001 voimaan tulleen käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon turvallisuutta koskevan kansainvälisen yleissopimuksen¹⁷ 26 artiklassa, että "kukin sopimuspuoli ryhtyy asianmukaisiin toimiin varmistaakseen ydinlaitoksen käytöstä poiston turvallisuuden. Näillä toimilla tulee varmistaa, että käytettävissä on pätevä henkilökunta ja riittävät taloudelliset voimavarat." Yleissopimuksen 22 artiklan ii kohdassa määrätään, että "kukin sopimuspuoli ryhtyy asianmukaisiin toimiin varmistaakseen, että käytettävissä on riittävästi taloudellisia voimavaroja tukemaan käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huoltoon tarkoitettujen laitosten turvallisuutta laitosten käyttöänsä aikana sekä niiden käytöstä poiston yhteydessä."
- (14) Voidakseen valvoa tämän direktiivin mukaisesti annettavien sääntöjen soveltamista komission on yhtäältä tarkastettava, miten turvallisuusviranomaiset hoitavat tehtävänsä, ja toisaalta otettava käyttöön järjestelmä niiden kertomusten tarkastelemista varten, jotka jäsenvaltiot laativat tämän direktiivin mukaisesti.

ON ANTANUT TÄMÄN DIREKTIIVIN:

1 artikla
Tavoite ja soveltamisala

1. Jotta voidaan varmistaa väestön ja työntekijöiden terveyden suojelu ydinlaitoksista peräisin olevan ionisoivan säteilyn aiheuttamilta vaaroilta, tässä direktiivissä vahvistetaan perusvelvollisuudet ja yleiset periaatteet, joiden avulla yhteisö voi taata ydinlaitosten turvallisuuden korkean tason ja varmistaa, että Euratomin perustamissopimuksen 30 artiklassa määrättyjä perusnormeja sovelletaan.
2. Tässä direktiivissä säädettyjä toimenpiteitä sovelletaan kaikkiin ydinlaitoksiin, myös niiden käyttövaiheen jälkeen.

2 artikla

Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

¹⁶ EYVL L 318, 11.12.1999, s. 20.

¹⁷ EYVL [...], [...], s. [...].

- 1) "ydinlaitoksella" siviililaitosta sekä sen yhteyteen kuuluvaa maata, rakennuksia ja laitteistoja, joissa valmistetaan, jalostetaan, käytetään, käsitellään, varastoidaan tai loppusijoitetaan Euratomin perustamissopimuksen 197 artiklassa tarkoitettuja ydinmateriaaleja siinä määrin, että toiminta edellyttää turvallisuuskäytäntöjen huomioon ottamista. Tätä määritelmää sovelletaan siihen asti, kunnes kyseiseen laitokseen sovellettavat säteilyyn liittyvät rajoitukset poistetaan;
- 2) "yhteisillä turvallisuusnormeilla" kaikkia sääntöjä, jotka on laadittu tässä direktiivissä esitettyjen yleisten periaatteiden pohjalta;
- 3) "turvallisuusviranomaisella" jäsenvaltion nimittämää viranomaista tai viranomaisia, joilla on toimivalta antaa lupia ja valvoa asiaa koskevien säännösten soveltamista ydinlaitosten sijoituspaikan valinnassa, laitoksen suunnittelussa, rakentamisessa, käyttöönnotossa, käytössä tai käytöstäpoistossa;
- 4) "luvalla" lupaa, jonka turvallisuusviranomainen myöntää hakijalle ydinlaitoksen sijoituspaikan valintaa, laitoksen suunnittelua, rakentamista, käyttöönottoa, käyttöä tai käytöstäpoistoa varten;
- 5) "ydinlaitoksesta vastuussa olevalla yrityksellä" jokaista luonnollista tai oikeushenkilöä, joka harjoittaa ydinlaitostoimintaa ja on kansallisen lainsäädännön mukaisesti oikeudellisesti vastuussa tällaiseen laitokseen liittyvistä toimista;
- 6) "ydinlaitoksen lopullisella sulkemisella" toimivaltaisten viranomaisten päätöksellä toteutettua toimenpidettä, jonka jälkeen ydinlaitoksella ei ole enää toimilupaa;
- 7) "käytöstäpoistolla" kaikkia toimia, jotka johtavat ydinlaitoksen, joka on muu kuin loppusijoituslaitos, vapauttamiseen viranomaisvalvonnasta. Näihin toimiin sisältyvät puhdistaminen radioaktiivisesta saasteesta sekä laitoksen purkaminen;
- 8) "käytöstäpoistorahastolla" rahoitusvaroja, jotka on tarkoitettu erityisesti ydinlaitosten käytöstäpoistosta aiheutuvien kustannusten kattamiseen, mukaan luettuna radioaktiivisten jätteiden ja käytetyn polttoaineen pitkän aikavälin huolto turvallisuusnormeja noudattaen;
- 9) "käytetyllä polttoaineella" reaktorin sydämessä säteilytettyä ydinpolttoainetta, joka on lopullisesti poistettu sieltä;
- 10) "tavanomaisilla (purku)jätteillä" muita kuin radioaktiivisia jätteitä, jotka syntyvät käytöstäpoistotoimenpiteiden yhteydessä ja jotka on käsiteltävä ja poistettava voimassa olevien normien mukaisesti;
- 11) "radioaktiivisella jätteellä" sellaista kaasumaisessa, nestemäisessä tai kiinteässä muodossa olevaa radioaktiivista materiaalia, jolle jäsenvaltio tai sellainen luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, jonka päätöksen jäsenvaltio hyväksyy, ei näe mitään jatkokäyttöä, ja jota valvontaviranomainen valvoo radioaktiivisena jätteenä jäsenvaltion säädösten ja määräysten mukaisesti;
- 12) "radioaktiivisilla purkujätteillä" radioaktiivisia jätteitä, jotka syntyvät käytöstäpoistotoimenpiteiden yhteydessä;

13) "käytänteillä" kaikkia ihmisen toimia, jotka voivat lisätä yksilöiden altistusta keinotekoisesta säteilylähteestä tai luonnon säteilylähteestä tulevalle säteilylle käsiteltäessä luonnon radionuklideja niiden radioaktiivisuuteen, halkeamiskelpoisuuteen tai hyödyttävyyteen perustuvien ominaisuuksien vuoksi, lukuun ottamatta hätätilanteessa tapahtuvaa altistusta;

14) "jälleenkäsittelyllä" prosessia tai toimintaa, jonka tarkoituksena on poistaa käytetystä polttoaineesta radioaktiivisia isotooppeja jatkokäyttöä varten;

15) "käytöstäpoistostrategialla" käytöstäpoistotoimenpiteille suunniteltua aikataulua alkaen laitoksen lopullisesta sulkemisesta.

3 artikla

Turvallisuusviranomaisen riippumattomuus

Jäsenvaltioiden on perustettava turvallisuusviranomainen. Turvallisuusviranomaisen organisaation, oikeudellisen rakenteen ja päätösten on oltava riippumattomia kaikista muista ydinenergian edistämisestä tai käytöstä vastuussa olevista julkisista tai yksityisistä elimistä tai organisaatioista.

4 artikla

Turvallisuusviranomaisen tehtävä

Turvallisuusviranomainen valvoo ydinlaitosten turvallisuutta ja antaa sitä koskevia määräyksiä. Se myöntää lupia ydinlaitosten sijoituspaikan valintaa, laitoksen suunnittelua, rakentamista, käyttöönottoa, käyttöä tai käytöstäpoistoa varten ja valvoo niitä koskevien säännösten soveltamista.

5 artikla

Ydinlaitosten turvallisuus

Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet, jotta

- a) ydinlaitoksissa otetaan käyttöön ja ylläpidetään tehokkaita järjestelmiä, joilla ehkäistään säteilyriskejä ihmisten, yhteiskunnan ja ympäristön suojelemiseksi kyseisistä laitoksista peräisin olevan ionisoivan säteilyn haitallisilta vaikutuksilta,
- b) ehkäistään onnettomuuksia, joista aiheutuu säteilyä, ja lievennetään seurauksia, jos tällaisia onnettomuuksia tapahtuu,
- c) toteutetaan kaikki mahdolliset tarvittavat lisätoimenpiteet, joiden tarkoituksena on varmistaa ydinlaitosten turvallisuus.
- d) varmistetaan kaikenlaisen käytöstäpoistovaiheessa jäljellä olevien materiaalien, mukaan luettuna radioaktiivinen jäte ja käytetty polttoaine, pitkän aikavälin huolto niiden perusnormien mukaisesti, jotka koskevat väestön ja työntekijöiden terveyden suojelemista ionisoivasta säteilystä aiheutuvilta vaaroilta,

6 artikla
Turvallisuuden ensisijaisuus

1. Jäsenvaltioiden on toteutettava aiheelliset toimenpiteet, jotta kaikissa ydinlaitoksiin välittömästi liittyvissä käytänteissä ydinlaitosten turvallisuus asetetaan asianmukaisesti etusijalle.
2. Direktiivin 96/29/Euratom 44 artiklassa tarkoitetuissa väestön operatiivista suojelua koskevissa toimenpiteissä on otettava huomioon kaikki ydinlaitosten turvallisuuteen liittyvät näkökohdat.

7 artikla
Yritysten velvollisuudet

1. Jäsenvaltioiden on velvoitettava ydinlaitoksista vastuussa olevat yritykset käyttämään laitoksia siten, että noudatetaan niihin sovellettavia yhteisiä ydinturvallisuusnormeja ja turvallisuusviranomaisen vahvistamia määräyksiä sekä otetaan huomioon turvallisuusviranomaisen mahdollisesti toteuttamat toimenpiteet.
2. Jäsenvaltioiden on velvoitettava ydinlaitoksesta vastuussa oleva yritys laatimaan laadunvarmistusohjelmia – joiden sisällön ja toteutuksen turvallisuusviranomaisen tarkastaa – ja toteuttamaan ne siten, että varmistetaan kaikille tärkeille toiminnoille määritettyjen ydinturvallisuusvaatimusten noudattaminen ydinlaitoksen koko olemassaolon ajan.
3. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet ydinlaitosten käytöstäpoistoon liittyvien velvollisuuksien kohdentamiseksi, mukaan luettuina sellaiset tapaukset, jolloin alkuperäinen toiminnanharjoittaja tai alkuperäiset toiminnanharjoittajat eivät enää kykene huolehtimaan sitoumuksistaan.

8 artikla
Tarkastukset

Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että turvallisuusviranomaisen tekee ydinturvallisuustarkastuksia ydinlaitoksiin ja että ydinlaitoksesta vastaava yritys suostuu tähän; tämä koskee myös käytöstäpoistovaihetta.

9 artikla
Rahoitusvarat

1. Jäsenvaltioiden on toteutettava aiheelliset toimenpiteet, jotta ydinlaitosten turvallisuuteen liittyviä tarpeita varten on käytettävissä riittävästi rahoitusvaroja.
2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kunkin ydinlaitoksen käytöstäpoistotoimia varten on tiettyihin määräaikoihin mennessä käytettävissä käytöstäpoistorahastojen muodossa riittävät rahoitusvarat ottaen huomioon toimien pitkä toteutusaika. Näiden rahastojen on vastattava vähimmäisvaatimuksia, jotka vahvistetaan liitteessä.

3. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten muille ydinlaitoksille, joiden tärkein tehtävä ei ole tuotteiden tai palvelujen myynti, erityisesti tutkimusreaktoreille, kootaan tarvittavat varat käytöstäpoistoa varten.

10 artikla
Turvallisuusasiantuntijat

1. Jäsenvaltioiden on toteutettava aiheelliset toimenpiteet, jotta kaikkia ydinturvallisuuteen liittyviä toimia varten on käytettävissä ydinturvallisuusasiantuntijoita.
2. Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että laaditaan asianmukaiset koulutusohjelmat ja että henkilöstöllä on jatkuvasti mahdollisuudet teoreettiseen ja käytännön koulutukseen.

11 artikla
Toimintahäiriöt

1. Jäsenvaltioiden on vaadittava, että laaditaan turvallisuusviranomaisten hyväksymät menettelyt toimintahäiriöitä ja onnettomuuksia varten, jotta voidaan lieventää mahdollisimman paljon niitä vaikutuksia, joita väestölle ja ympäristölle saattaa aiheutua mahdollisista ydinlaitosten toiminnasta johtuvista säteilyhäätätilanteista.
2. Jäsenvaltioiden on vaadittava, että toiminnasta vastuussa olevat yritykset ilmoittavat merkittävistä turvallisuuteen liittyvistä häiriötilanteista ja niiden korjaustoimenpiteistä mahdollisimman nopeasti turvallisuusviranomaiselle.

12 artikla
Soveltamisen valvonta

1. Varmistukseksi korkean ydinturvallisuustason ylläpitämisestä jäsenvaltioissa komissio suorittaa turvallisuusviranomaisiin kohdistuvia tarkastuksia. Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että turvallisuusviranomaiset suostuvat näihin tarkastuksiin.
2. Jäsenvaltiot toimittavat komissiolle luettelon asiantuntijoista ja ilmoittavat kunkin asiantuntijan erikoisalan, jotta komissio voi pyytää näiden asiantuntijoiden apua 1 kohdassa tarkoitettujen tarkastusten tekemistä varten.
3. Tarkastuksen kohteena olevan valtion turvallisuusviranomaisten on hyväksyttävä asiantuntijat etukäteen ennen kuin nämä voivat tehdä 1 kohdassa tarkoitettuja tarkastuksia. Asiantuntijoita ei määrätä tekemään tarkastuksia siinä jäsenvaltiossa, jonka kansalaisia he ovat.
4. Komissio ilmoittaa ennen tarkastusta kohteena olevalle jäsenvaltiolle tarkastuksen laadun, tarkoituksen, suunnitellun aloituspäivän ja tarkastuksen tekevien hyväksytyjen asiantuntijoiden henkilöllisyyden.

5. Komissio toimittaa tarkastuskertomukset kohteena olevalle jäsenvaltiolle, jonka on ilmoitettava kolmen kuukauden kuluessa kertomuksen saamisesta, mitä toimenpiteitä se on toteuttanut korjatakseen mahdolliset puutteet.
6. Komissio voi esittää jäsenvaltioille huomautuksia tai pyytää lisätietoja tarkastuksen johdosta kertomuksen tai jonkin sen osan selventämiseksi.

13 artikla *Kertomukset*

1. Jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle vuosittain, jäljempänä 15 artiklan 1 kohdassa säädetystä päivämäärästä alkaen, kertomus toimenpiteistä, jotka ne ovat toteuttaneet täyttääkseen tämän direktiivin mukaiset velvollisuutensa, sekä niiden alueella sijaitsevien ydinlaitosten turvallisuustilanteesta. Komissio järjestää kokouksia jäsenvaltioiden kanssa näiden kertomusten tarkastelua varten.
2. Komissio antaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle joka toinen vuosi, jäljempänä 15 artiklan 1 kohdassa säädetystä päivämäärästä alkaen, kertomuksen tämän direktiivin soveltamisesta ja ydinturvallisuustilanteesta yhteisössä; kertomus perustuu jäsenvaltioiden toimittamiin kertomuksiin ja tarkastusten perusteella laadittuihin kertomuksiin.

14 artikla *Tässä direktiivissä säädettyjä tiukemmat toimenpiteet*

Jäsenvaltiot voivat soveltaa toimenpiteitä, jotka ovat tiukempia kuin tässä direktiivissä säädetty toimenpiteet. Tällaisessa tapauksessa niiden on ilmoitettava komissiolle, millaisia toimenpiteet ovat ja miksi ne on toteutettu.

15 artikla *Täytäntöönpano*

1. Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään ... [ennen 1 päivää toukokuuta 2004]. Niiden on ilmoitettava tästä komissiolle viipymättä.
2. Näissä jäsenvaltioiden antamissa säädöksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne virallisesti julkaistaan. Jäsenvaltiot säätävät siitä, miten viittaukset tehdään.
3. Jäsenvaltioiden on toimitettava tässä direktiivissä tarkoitetuista kysymyksistä antamansa keskeiset kansalliset säädökset komissiolle.

16 artikla *Voimaantulo*

Tämä direktiivi tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä*.

17 artikla
Osoitus

Tämä direktiivi on osoitettu kaikille jäsenvaltioille.

Tehty Brysselissä [...]

Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja
[...]

LIITE

Tämän direktiivin 9 artiklassa mainittujen käytöstäpoistorahastojen on oltava seuraavien vähimmäisvaatimusten mukaisia:

1. Rahastot on muodostettava ydinlaitosten toiminnanharjoittajien suorittamista maksuista siten, että laitoksen lopullisen sulkemisen hetkellä on koossa riittävästi varoja kattamaan kaikki käytöstäpoistoon liittyvät kustannukset, siten kuin 2 kohdassa määritellään.
2. Maksujen suoritus rahastoihin perustuu laitoksen arvioituun elinikään ja valittuun käytöstäpoistostrategiaan. Varojen on katettava erityisesti laitoksen käytöstäpoisto/purku, kyseisessä prosessissa syntyneiden tavanomaisten ja radioaktiivisten purkujätteiden turvallinen pitkän aikavälin huolto, ydinvoimaloiden käytetyn polttoaineen turvallinen pitkän aikavälin huolto sekä jälleenkäsittelytoimissa syntyneet jätteet, jos niiden kustannuksia ei ole kokonaan sisällytetty voimalan käyttökustannuksiin.
3. Rahastoissa on oltava niin paljon varoja, että 2 kohdassa tarkoitettuja käytöstäpoistovelvollisuuksien määräaikoja voidaan noudattaa ja kustannukset kattaa.
4. Varojen on oltava tarkoitettuja ainoastaan 2 kohdassa tarkoitettujen kustannusten kattamiseen käytöstäpoistostrategian mukaisesti, eikä niitä saa käyttää muihin tarkoituksiin. Tämän vuoksi käytöstäpoistorahaston on pääsääntöisesti oltava laitoksen toiminnanharjoittajasta erillinen oikeushenkilö. Mikäli tällainen juridinen erillisuus ei erityisistä, asianmukaisesti perustelluista syistä ole mahdollista, toiminnanharjoittaja voi kuitenkin hallinnoida kyseisiä rahastoja sillä edellytyksellä, että 2 kohdassa tarkoitettujen käytöstäpoistotoimien kustannusten kattamiseen tarkoitettujen varojen käytettävissä olo taataan.
5. Niiden ydinlaitosten osalta, jotka on suljettu lopullisesti ennen tämän direktiivin mukaisten oikeudellisten säädösten ja hallinnollisten määräysten voimaantuloa, tai [...] kuluessa kyseisten säännösten voimaantulosta, voidaan soveltaa muuta ratkaisua kuin tässä direktiivissä tarkoitetun käytöstäpoistorahaston perustamista.
6. Jäsenvaltioiden on määriteltävä säännöt, joiden mukaisesti toiminnanharjoittajan ennen tämän direktiivin nojalla annettavien säännösten voimaantuloa kokoamat käytöstäpoistoon tarvittavat varat siirretään ulkopuolisiin rahastoihin. Nämä siirrot on toteutettava vähintään kolmen vuoden pituisen ajanjakson aikana tämän direktiivin 15 artiklassa säädetyn päivämäärän jälkeen.

SÄÄDÖKSEEN LIITTYVÄ RAHOITUSSELVITYS

Politiikan ala(t): Energia ja liikenne (06)

Toimi (toimet):

TOIMEN NIMI: NEUVOSTON DIREKTIIVI YDINLAITOSTEN TURVALLISUUDEN ALALLA SOVELLETTAVISTA PERUSVELVOLLISUUKSISTA JA YLEISISTÄ PERIAATTEISTA

1. BUDJETTIKOHTA / BUDJETTIKOHDAT

Sitoumus osoitetaan uuteen budjettikohtaan, joka perustetaan siinä yhteydessä, kun energian ja liikenteen pääosaston täydellinen toimintaperusteinen budjettirakenne määritellään. Ehdotusta sitoumuksen osoittamisesta olemassa olevaan tai uuteen budjettikohtaan tarkastellaan siinä yhteydessä, kun keskustellaan vuoden 2004 alustavasta talousarvioesityksestä.

2. NUMEROTIEDOT

2.1 Toimenpiteen kokonaismäärärahat (B osa): vuosikustannukset:

Sitoumus osoitetaan kohdassa 1 mainittuun budjettikohtaan budjettivuodelle 2004.

2.2 Toimenpiteen soveltamisaika:

Käynnistys vuonna 2004, jatkuva toimi.

2.3 Monivuotinen kokonaismenoarvio:

- a) Maksusitoumusmäärärahojen ja/tai maksumäärärahojen aikataulu (rahoitustuki) (vrt. kohta 6.1.1)

euroa

	2004	2005	2006	2007	2008 ja seur. vuodet, vuodessa	Yhteensä 2004–2008
Maksusitoumusmäärärahat (MSM)	39 000	52 000	52 000	52 000	52 000	247 000
Maksumäärärahat (MM)	39 000	52 000	52 000	52 000	52 000	247 000

- b) Teknisen ja hallinnollisen avun menot ja tukimenot (vrt. kohta 6.1.2)

MSM						
MM						

a+b yhteensä						
MSM	39 000	52 000	52 000	52 000	52 000	247 000
MM	39 000	52 000	52 000	52 000	52 000	247 000

- c) Henkilöstö- ja muiden hallintomenojen kokonaisvaikutus rahoitukseen (vrt. kohdat 7.2 ja 7.3)

MSM/MM	597 500	604 000	604 000	608 800	608 800	3 023 100
--------	---------	---------	---------	---------	---------	-----------

a+b+c yhteensä						
MSM	636 500	656 000	656 000	660 800	660 800	3 270 100
MM	636 500	656 000	656 000	660 800	660 800	3 270 100

2.4 Yhteensopivuus ohjelmasuunnitelman ja rahoitusnäköymien kanssa

Uusi toimi.

2.5 Vaikutukset tuloihin¹⁸

Ei vaikutusta tuloihin (kyseessä ovat toimenpiteen toteuttamiseen liittyvät tekniset seikat).

3. BUDJETTITIEDOT

Menolaji		Uusi	EFTA osallistuu	Ehdokasmaat osallistuvat	Rahoitusnäköymien otsake
Ei-pakolliset menot	JM	KYLLÄ	EI	EI	nro 3

4. OIKEUSPERUSTA

Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 31, 32 ja 187 artikla.

¹⁸ Lisätietoja erillisessä ohjeasiakirjassa.

5. KUVAUS JA PERUSTELUT

5.1 Yhteisön toiminnan tarve¹⁹

5.1.1 Tavoitteet

Euratomin perustamissopimuksen (2 artiklan b alakohta) nojalla komissio kyseisessä perustamissopimuksessa määrätyn edellytyksin "laatii yhtenäiset turvallisuusmääräykset väestön ja työntekijöiden terveyden suojelemiseksi sekä huolehtii niiden noudattamisesta". Terveyden suojelua koskevassa kyseisen perustamissopimuksen toisen osaston III luvussa on määräyksiä perusnormeista, jotka koskevat suojelemista ionisoivalta säteilyltä. Perustamissopimuksen III lukua on sovellettu erityisesti säteilysuojelussa.

Komissio on jo yli 25 vuoden ajan toiminut aktiivisesti ydinturvallisuuskäytänteiden yhdenmukaistamiseksi. Yhdenmukaistamispyrkimyksistä huolimatta jäsenvaltioiden toimenpiteet ydinturvallisuuden alalla ovat vielä hyvin erilaisia.

Ydinturvallisuutta on tarkasteltava yhteisön tasolla. Vain yhteisön tasolla toteutetut toimet takaavat korkeatasoisen ydinturvallisuuden laajentuneessa unionissa.

Koska tällä alalla on olemassa tärkeitä kansallisia säännöksiä, on toivottavaa, että komissio pystyisi hyödyntämään jäsenvaltioiden kokemusta yhteisten normien kehittämiseksi yhdenmukaisesti. Tässä työssä sen on turvauduttava Euratomin perustamissopimuksen 31 artiklassa tarkoitetun komitean apuun.

Riippumattoman tarkastusjärjestelmän luominen on ydinlaitosten turvallisuutta koskevan yhteisön lähestymistavan uskottavuuden ja tehokkuuden välttämätön osatekijä. Tarkastusten tekemiseen komissio käyttää osaksi vakinaisia virkamiehiä ja osaksi jäsenvaltioiden turvallisuusviranomaisten nimeämiä asiantuntijoita. Tarkastuksen kohteena on turvallisuusviranomaisten toiminta.

Käytöstäpoistotoimista voi aiheutua vaaraa ympäristölle ja ihmisten terveydelle, ei ainoastaan tällä hetkellä vaan myös tulevaisuudessa, erityisesti jos tarvittavia käytöstäpoistotoimien säteilyvaaroihin liittyviä toimenpiteitä ei toteuteta ajoissa.

Ydinlaitosten turvallinen käytöstäpoisto, mukaan luettuna radioaktiivisen jätteen ja käytetyn polttoaineen pitkän aikavälin huolto, edellyttää merkittäviä rahoitusvaroja, joiden saatavuus on varmistettava ydinlaitosten toiminta-aikana.

On tarpeen varmistaa yhteisön tasolla, että ydinlaitosten käytöstäpoistoon liittyvissä toimissa noudatetaan turvallisuusnormeja ja että toimiin on saatavilla riittävästi varoja.

Riittävien varojen käytettävyyden takaamiseksi on annettava erityisiä sääntöjä, joiden mukaan käytöstäpoistorahastojen ja ydinlaitoksen toiminnanharjoittajan on oltava erillisiä oikeushenkilöitä. Laitoksen toiminnanharjoittajan on maksettava varoja säännöllisesti kyseiseen rahastoon laitoksen koko toiminnan ajan. Varat on nimenomaisesti tarkoitettu käytöstäpoistotoimien rahoittamiseen.

5.1.2 Ennakkoarvioinnin johdosta toteutetut toimenpiteet

Ei sovelleta.

¹⁹ Lisätietoja erillisessä ohjeasiakirjassa.

5.2 Suunnitellut toimet ja yhteisön rahoitustukea koskevat yksityiskohtaiset säännöt

Ehdotetut toimet koskevat ydinlaitoksia ja kansallisia turvallisuusviranomaisia. Tämän ehdotuksen tarkoituksena on määritellä ydinlaitosten turvallisuuden alalla sovellettavat perusvelvollisuudet ja yleiset periaatteet.

5.3 Toteutusta koskevat yksityiskohtaiset säännöt

Komissio hoitaa tehtävän suoraan virkamiesten ja ulkopuolisen henkilöstön avulla.

6. RAHOITUSVAIKUTUKSET

6.1 Kokonaisrahoitusvaikutus, B osa (koko ohjelmakaudeksi)

(Alla olevassa taulukossa ilmoitettujen kokonaismäärien on vastattava taulukossa 6.2 esitettyä jaottelua.)

MSM euroina

Jakautuminen	2004	2005	2006	2007	2008 ja seur. vuodet vuosittain	Yhteensä
Toimi 1 – Jäsenvaltioissa paikan päällä tehtävät tarkastukset	39 000	52 000	52 000	52 000	52 000	247 000
YHT.	39 000	52 000	52 000	52 000	52 000	247 000
	2004	2005	2006	2007	2008 ja seur.	Yhteensä
1) Teknisen ja hallinnollisen avun menot, tukimenot ja tietotekniikkakustannukset (maksusitoumusmäärärahat)	-	-	-	-	-	
a) Teknisen avun toimitot	-	-	-	-	-	
b) Muu tekninen ja hallinnollinen apu - sisäinen - ulkoinen <i>josta hallinnon tietotekniikkajärjestelmien rakentamis- ja ylläpitokustannusten osuus</i>	-	-	-	-	-	
Kohta 1 yhteensä	-	-	-	-	-	
2) Tukimenot	-	-	-	-	-	
a) Koulutus	-	-	-	-	-	
b) Asiantuntijakokoukset						
c) Tiedotus ja julkaisut	-	-	-	-	-	
Kohta 2 yhteensä						
YHT.						

6.2 Toimenpidekohtainen kustannuslaskelma, B osa (koko ohjelmakaudeksi)²⁰

Laskelmassa lähdetään siitä, että kuhunkin tarkastukseen osallistuu kaksi asiantuntijaa ja tarkastus kestää kaksi päivää (päivärahat 600 euroa + matkakustannukset 2000 euroa). Vuodelle 2004 on kaavailtu 15 tarkastusta (kustannukset: 39 000 euroa) ja seuraaviksi vuosiksi 20 tarkastusta vuosittain (kustannukset vuodessa: 52 000 euroa).

²⁰

Lisätietoja erillisessä ohjeasiakirjassa.

7. VAIKUTUKSET HENKILÖSTÖÖN JA HALLINTOMENOIHIIN

7.1 Vaikutus henkilöstöön

Viran tai toimen tyyppi		Toimenpiteen hallinnointiin osoitettava nykyinen henkilöstö		Yhteensä	Tehtävän kuvaus
		Vakinaisten toimien määrä	Väliaikaisten toimien määrä		
Virkamiehet tai väliaikaiset	A B C	1 1 1	1	2 1	Turvallisuusasiantuntija Hallintovirkamies Sihteeri
Muu henkilöstö				1	Kansalliset turvallisuusasiantuntijat
Yhteensä		3	1	4	

7.2 Henkilöstön taloudellinen kokonaisvaikutus

Henkilöstön laji	Euroa vuodessa	Laskutapa*
Virkamiehet Väliaikaiset toimihenkilöt	432 000	Komission virkamiehestä keskimäärin aiheutuvat kustannukset, yleiskustannukset mukaan luettuina – D4 BUDG
Muu henkilöstö (budjettikohta mainittava)	43 000	Kansalliset asiantuntijat
Yhteensä	475 000	

Määrät vastaavat 12 kuukauden kokonaismenoja.

7.3 Muut toimesta johtuvat toimintamenot

Budjettikohta (numero ja nimike)	Määrä euroina				Laskentamenetelmä
	2004	2005 ja vuosittain	2006	2007 ja seur. vuodet vuosittain	
Kokonaismääräraha (osasto A7)	...	...	...	...	...
A0701 – Virkamatkot	...	...	...	...	...
A07030 – Kokoukset	...	...	...	...	...
A07031 – Pakolliset komiteat (1)	32 500	39 000		39 000	+/- 10 virkamatkaa / vuosi sekä +/- 20 tarkastusta (+/- 15 vuonna 2004)
A07032 – Ei-pakolliset komiteat ⁽¹⁾	40 000	40 000		44 800	31 artiklalla perustetun komitean kokouksia 2 vuodessa ²¹
A07040 – Konferenssit					
A0705 - Selvitykset ja kuulemiset					

²¹ Kustannukset 800 euroa henkilöä kohti. Kokouksissa on kaksi edustajaa kustakin jäsenvaltiosta, ja vuodessa on kaksi kokousta.

Muut menot (eriteltävä)	50 000	50 000	50 000	Käytöstäpoistoa koskevat selvitykset
Tietojärjestelmät (A-5001/A-4300)				
Muut menot: A osa (eriteltävä)				
Yhteensä	122 500	129 000	133 800	

Määrät vastaavat 12 kuukauden kokonaismenoja.

I	Yhteensä vuodessa (7.2 + 7.3)	597 500 euroa vuonna 2004 604 000 euroa vuonna 2005 ja 2006 608 800 euroa vuonna 2007 ja siitä eteenpäin
II	Toimen kesto	Määrittelemätön
III	Toimen kokonaiskustannukset (I x II)	

Henkilöstöön ja hallintoon liittyvien voimavarojen tarpeet katetaan niistä määrärahoista, jotka osoitetaan energian ja liikenteen pääosastolle vuosittaisen määrärahojen jaon yhteydessä.

8. SEURANTA JA ARVIOINTI

8.1 Seurantajärjestelmä

Seurantaa varten tehdään tarkastuksia.

8.2 Arvioinnin yksityiskohtaiset säännöt ja arviointijaksot

Komissio pyrkii tekemään yhteistyötä kansallisten viranomaisten kanssa korjatakseen puutteet.

Jäsenvaltiot jättävät kertomuksen vuosittain. Jäsenvaltioiden edustajien kanssa järjestetään kokouksia kyseisten kertomusten tarkastelemiseksi. Komissio toimittaa arviointikertomuksen neuvostolle ja Euroopan parlamentille joka toinen vuosi.

9. PETOSTEN TORJUNTATOIMET

Komission tavanomainen tarkastusjärjestelmä.

VAIKUTUSTEN ARVIOINTI
EHDOTUKSEN VAIKUTUS YRITYSTOIMINTAAN JA ERITYISESTI PIENIIN JA
KESKISUURIIN YRITYKSIIN (PK-YRITYKSET)

EHDOTUKSEN NIMI

Neuvoston direktiivi ydinlaitosten turvallisuutta koskevista yhteisistä normeista.

ASIAKIRJAN VIITENUMERO

EHDOTUS

1. Miksi yhteisön lainsäädäntö on tarpeen tällä alalla ja mitkä ovat sen päätavoitteet, kun otetaan huomioon toissijaisuusperiaate?

Direktiivin tarkoituksena on ottaa käyttöön ydinlaitosten turvallisuutta koskevat yhteiset normit. Jäsenvaltioiden turvallisuuskäytänteet ovat vielä hyvin erilaisia huolimatta yhdenmukaistamisyhtymästä. Yhteisön on siis puututtava asiaan. Näkyvissä oleva laajentuminen korostaa toiminnan tarvetta.

VAIKUTUS YRITYSTOIMINTAAN

2. Mitä yrityksiä ehdotus koskee?

– Mitä yritystoiminnan aloja?

Ehdotus vaikuttaa koko ydinenergia-alaan sekä jäsenvaltioiden ydinturvallisuusviranomaisiin.

– Minkä kokoisia yrityksiä (pienien ja keskisuurten yritysten osuus)?

Direktiivin vaikutuksen pitäisi kohdistua vain suuriin yrityksiin, ei pieniin eikä keskisuuriin.

– Ovatko yritykset keskittyneet yhteisön tietyille maantieteelliselle alueelle?

Kaikkien jäsenvaltioiden alueella ei ole ydinlaitoksia. Unionin laajentumisen yhteydessä ydinenergiaa käyttävien maiden määrä kasvaa. Vuonna 2004 on todennäköisesti 13 jäsenvaltiolla 25:stä ydinvoimaloita. Voimalat eivät sijaitse vain tietyillä maantieteellisillä alueilla. Niitä on Saksassa, Belgiassa, Suomessa, Ranskassa, Espanjassa, Unkarissa, Liettuassa, Alankomaissa, Tšekissä, Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Slovakiassa, Sloveniassa ja Ruotsissa.

3. Mitä yritysten on tehtävä noudattaakseen ehdotusta?

Laatia menettelyjä ja soveltaa niitä.

4. Mitkä ovat ehdotuksen todennäköiset talousvaikutukset

– työllisyyteen?

Ei sovelleta.

- investointeihin ja uusien yritysten perustamiseen?

Ei sovelleta.

- yritysten kilpailukykyyn?

Ei vaikutuksia, koska toimenpiteet kohdistuvat kaikkiin yrityksiin.

5. Sisältyykö ehdotukseen toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on ottaa huomioon pienten ja keskisuurten yritysten erityinen tilanne (lievemmat tai erilaiset vaatimukset jne.)?

Ei.

OSAPUOLTEN KUULEMINEN

6. Luettelo ehdotuksen valmistelussa kuulluista tahoista ja niiden esittämien kantojen pääpiirteet

Ei sovelleta.

Ehdotus:

NEUVOSTON DIREKTIIVI (Euratom)

käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollosta

PERUSTELUT

1. JOHDANTO

Kun tuotetaan sähköä ydinenergian avulla, syntyy käytettyä eli säteilytettyä polttoainetta ja radioaktiivista jätettä. Tämän materiaalin vaarallisimpia ja radiologisesti toksisimpia muotoja säilytetään nykyisin väliaikaisissa varastoissa. Jätettä ei ole vielä lainkaan loppusijoitettu, eikä missään jäsenvaltiossa ole välittömiä suunnitelmia loppusijoitusta varten. Samaan aikaan materiaalia kertyy yhä enemmän.

Hiljattain julkaistussa Euroopan unionin (EU) energiahuollon tulevaisuutta koskevassa komission vihreässä kirjassa¹ yksilöitiin hyväksyttävien ratkaisujen löytäminen radioaktiivisen jätteen huoltoon erääksi ydinenergia-alan tärkeimmistä kysymyksistä. Vihreässä kirjassa korostettiin myös mahdollisimman suurta avoimuutta ratkaisujen määrittämisessä sekä toisaalta tutkimuksen jatkamista, koska tutkimus on olennaisen tärkeää vielä jäljellä olevien teknisten kysymysten ratkaisemiseksi sekä kyseisiä ratkaisuja koskevan yleisen ja poliittisen luottamuksen lisäämiseksi. Hiljattain tehdyssä EU:n laajuisessa mielipidemittauksessa² vahvistui, että yleisö pitää radioaktiivista jätettä koskevaa kysymystä erittäin tärkeänä.

Riippumatta energiantuotannon tulevista strategioista nykyiset jätteet on huollettava siten, että ihmisten terveyden ja ympäristön suojelua koskevat peruseriaatteet otetaan huomioon. Toimeen on ryhdyttävä hyvin pian, jotta voidaan varmistaa, ettei vastuuta väliaikaisvarastoissa olevan ja jatkuvasti lisääntyvän käytetyn polttoaineen ja jätteen huollosta siirretä tulevien sukupolvien taakaksi.

Jäsenvaltioissa tai ehdokasmaissa ei nykyisin puututa näihin kysymyksiin riittävästi.

2. TILANNE EU:N JÄSENVALTIOISSA JA EHDOKASMAISSA

Kaikissa jäsenvaltioissa ja ehdokasmaissa syntyy radioaktiivista jätettä. Sitä syntyy etupäässä seuraavissa toiminnoissa:

- ydinsähkön tuotanto, mukaan luettuina polttoainekierron loppupään toiminnot ja ydinlaitosten käytöstäpoisto,
- tutkimusreaktorien käyttö,
- säteilyn ja radioaktiivisten aineiden käyttö lääketieteessä, maataloudessa, teollisuudessa ja tutkimuksessa,
- luonnon radionuklideja sisältävien materiaalien jalostaminen.

Tilanne Euroopan unionissa

¹ KOM(2000) 769, 29.11.2000, "Energiahuoltostrategia Euroopalle", Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto, 2001, ISBN 92-894-0319-5.

² Eurobarometri nro 56, 2001 – Europeans and Radioactive Waste (Eurooppalaiset ja radioaktiivinen jäte) (http://europa.eu.int/comm/energy/nuclear/pdf/eb56_radwaste_en.pdf).

Koko EU:ssa syntyy vuosittain kaikkiaan noin 40 000 m³ radioaktiivista jätettä, josta suurin osa on peräisin ydinsähkön tuotantoon liittyvistä toiminnoista³.

Vaikka vähemmän vaarallisten jätetyyppien loppusijoitus⁴ voidaan toteuttaa toimivaksi osoitetulla teknologialla, loppusijoitusta tehdään vain viidessä jäsenvaltiossa, joissa on käynnissä ydinvoimaohjelmia (Suomessa, Ranskassa, Espanjassa, Ruotsissa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa). Saksassa tällaisten jätteiden loppusijoitustoimia on toteutettu aiemmin. Belgiassa ja Alankomaissa sen sijaan ei ole kehitetty näiden jätteiden loppusijoituskapasiteettia, ja kyseiset maat varastoivat nykyisin kertyneet jätteensä keskitettyihin kansallisiin varastoihin. Samanlaisia määräämättömäksi ajaksi perustettuja väliaikaisvarastoja on myös jäsenvaltioissa, joilla ei ole ydinvoimaohjelmia.

Vaarallisemmat jätteet⁵ puolestaan varastoidaan maanpinnalla tai välittömästi pinnan alla sijaitseviin laitoksiin odoteltaessa pysyvämpiä ratkaisuja. Missään maailman maassa ei vielä ryhdytty loppusijoittamaan tällaisia jätteitä, ja eri maissa on edistytty eri tavalla pysyvän ratkaisun etsimisessä. Euroopan unionissa Suomi ja Ruotsi ovat ehkä pisimmällä. Ne ovat toteuttaneet jo pitkään ohjelmia, joissa kehitetään menetelmiä jätteiden loppusijoittamiseksi syvälle maaperäkerrostumiin. Jotkin jäsenvaltiot arvioivat parhaillaan uudelleen kaikkia vaihtoehtojaan ja niihin liittyviä päätöksentekomenettelyjään. Toiset ovat lähinnä odottavalla kannalla.

Tilanne ehdokasmaissa

Niissä ehdokasmaissa, joissa on neuvostovalmisteisia ydinvoimaloita ja tutkimusreaktoreja, käytetyn polttoaineen huollosta on tullut viime vuosikymmenen aikana kriittinen kysymys, koska polttoainetta ei voida enää lähettää takaisin Venäjälle jälleenkäsittäväksi tai varastoitavaksi. Näissä maissa on täytynyt rakentaa kiireisesti käytetyn polttoaineen väliaikaisia varastointilaitoksia.

Käytetyn polttoaineen pitkän aikavälin huoltoa ja loppusijoitusta koskevien ohjelmien täytäntöönpanossa on sen sijaan edistytty hyvin vähän.

Ainoastaan Tšekin tasavallalla ja Slovakialla on käytössä paikkoja ydinvoimaloiden toiminnassa syntyvien vähemmän vaarallisten jätteiden loppusijoitukseen. Useissa maissa on neuvostotyyppisiä varastointilaitoksia tietyn tyyppisissä laitoksissa syntyville, ts. muualta kuin ydinpolttoainekierrosta peräisin oleville radioaktiivisille jätteille. Nämä laitokset eivät useinkaan ole nykyisten turvallisuusnormien mukaisia.

³ Lisätietoja jätteiden synnystä EU:ssa on alaviitteessä 11 mainitussa julkaisussa.

⁴ Ks. komission suositus, annettu 15 päivänä syyskuuta 1999, kiinteän radioaktiivisen jätteen luokittelujärjestelmästä (SEC(1999) 1302 lopullinen, 1999/669/EY, Euratom). Vähiten vaaralliset jätteet luokitellaan yleensä "matala- ja keskiaktiiviseksi jätteeksi". Ne voidaan yleensä loppusijoittaa maan pinnalla tai välittömästi sen alla sijaitseviin varastoihin. Varaston sulkemisen jälkeen ylläpidetään tavallisesti säädöksiin perustuvaa (institutionaalista) valvontaa noin 300 vuoden ajan, jotta voidaan varmistaa, ettei ihmisten toiminta vaikuta jätteisiin aikana, jolloin on vielä olemassa säteilyvaara.

⁵ Ks. myös alaviite 4. Vaarallisimmat jätteet luokitellaan "korkea-aktiivisiksi ja pitkäikäisiksi jätteiksi". Käytettyä ydinpolttoainetta voidaan käsitellä käyttökelvottomien materiaalien erottamiseksi ja käyttämättömän uraanin ja plutoniumin kierrättämiseksi uuden ydinpolttoaineen valmistusta varten. Tätä prosessia kutsutaan "jälleenkäsittelyksi". Korkea-aktiiviset jätteet sulatetaan tavallisesti lasiksi ("vitrifikaatio" eli lasitus), jossa muodossa jäte voidaan varastoida pitkäksi aikaa eli loppusijoittaa. Näiden lasitettujen jätteiden tai itse käytetyn polttoaineen, jollei sitä ole jälleenkäsitelty, katsotaan olevan korkea-aktiivisia jätteitä. Tämän tyyppiset jätteet pysyvät vaarallisina tuhansia vuosia.

Joissakin tapauksissa jätteet täytyy mahdollisesti palauttaa varastoista ja loppusijoittaa muualle.

3. MENEILLÄÄN OLEVAT YHTEISÖN TOIMET JA KANSAINVÄLISET TOIMET

Vaarallisten jätteiden huoltoa koskevien peruseriaatteiden mukaan huollossa on ennen kaikkea ylläpidettävä väestön ja työntekijöiden turvallisuuden sekä ympäristön suojelun korkeaa tasoa. Kyseisiä huoltoa koskevia periaatteita soveltamalla pitää olla mahdollista varmistaa, että ihmisiä, yhteiskuntaa ja ympäristöä suojellaan käytetystä polttoaineesta ja radioaktiivisista jätteistä aiheutuvan ionisoivan säteilyn haitallisilta vaikutuksilta.

Myös yhteisön toimissa ja kansainvälisissä toimissa, niin tutkimustoimissa kuin poliittisissa ja lainsäädännöllisissä aloitteissakin, on viime vuosina kiinnitetty erityistä huomiota näihin periaatteisiin.

Näiden peruseriaatteiden yhdenmukaistamisen perustana ovat perusnormit, jotka koskevat väestön ja työntekijöiden terveyden suojelemista ionisoivasta säteilystä aiheutuvilta vaaroilta ja jotka takaavat saman kansainvälisesti hyväksytyn tason säteilysuojelulle koko Euroopan unionissa. Perusnormeja on tarkistettu viimeksi vuonna 1996⁶, ja tarkistukset oli määrä panna täytäntöön kansallisella lainsäädännöllä 13. toukokuuta 2000 mennessä. Euratomin perustamissopimuksen toisen osaston III luvun nojalla on myös perustettu radioaktiivisen jätteen siirtojen valvontaa ja tarkkailua koskeva yhteisön järjestelmä⁷. Myös Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen ympäristöä koskevaan osastoon perustuva tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annettu direktiivi muutoksineen^{8,9}, on tärkeä radioaktiivisten jätteiden kannalta.

Yhteisön toimintasuunnitelmassa¹⁰ ja siihen liittyvässä strategiassa omaksutulla lähestymistavalla pyritään edistämään yhdenmukaistamista ja jäsenvaltioiden yhteistyötä yhtäläisen ja hyväksyttävän turvallisuuden tason varmistamiseksi koko EU:ssa. Tuorein raportti radioaktiivisten jätteiden huollosta EU:ssa julkaistiin vuonna 1999¹¹. Komissio on hiljattain julkaissut myös vastaavan raportin ehdokasmaista¹².

Euratomin puiteohjelmissa radioaktiivisen jätteen huolto on ollut ja on edelleen eräs tärkeimmistä tutkimusaloista. Yksi keskeinen osa-alue on maanalaisten tutkimuslaitosten toiminnan tukeminen. Niiden avulla saadaan näytteitä ja kenttätietoa sekä voidaan varmistaa tulevien syvävarastojen toteutettavuus. Tärkeitä

⁶ Neuvoston direktiivi 96/29/Euratom, 13.5.1996.

⁷ Neuvoston direktiivi 92/3/Euratom, 3.2.1992.

⁸ Neuvoston direktiivi 85/337/ETY, 27.6.1985.

⁹ Neuvoston direktiivi 97/11/ETY, 3.3.1997.

¹⁰ Neuvoston päätöslauselma (92/C 158, s. 2), annettu 15 päivänä kesäkuuta 1992, radioaktiivisia jätteitä koskevan yhteisön toimintasuunnitelman jatkamisesta.

¹¹ Komission tiedonanto neuvostolle "Komission tiedonanto ja neljäs kertomus ydinjätehuollon nykytilasta ja tulevaisuudennäkymistä Euroopan unionissa", KOM(98) 799, 11.1.1999.

¹² "Radioactive Waste Management in the Central and East European Countries" (*Radioaktiivisten jätteiden huolto Keski- ja Itä-Euroopan maissa*), EUR19154, Euroopan komission raportti, heinäkuu 1999, ISBN 92-828-7760-4.

tutkimusaloja ovat myös pitkälle kehitetyt kemialliset ja ydinfysikaaliset erotustekniikat ja pitkäikäisten jätteiden minimointi (joita yleensä kutsutaan yhteisnimityksellä "erotus ja transmutointi").

Lisäksi on olemassa joitakin kansainvälisiä yleissopimuksia, joilla on huomattava merkitys tiettyjen yhteisten toimintatapojen ja turvallisuustasojen vakiintumiseen kansainvälisesti. Tärkein niistä on käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon turvallisuutta koskeva yleissopimus¹³ (jäljempänä 'yhteinen yleissopimus'), joka avattiin allekirjoituksia varten Kansainvälisessä atomienergiajärjestössä (IAEA) 29. syyskuuta 1997 ja joka tuli voimaan 18. kesäkuuta 2001. Komissio on tehnyt ehdotuksen Euroopan yhteisön ja Euratomin liittymisestä kyseiseen yhteiseen yleissopimukseen¹⁴. Lisäksi IAEA valmistelee parhaillaan useita asiakirjoja radioaktiivisten jätteiden huollon turvallisuusnäkökohdista. Niihin sisältyvät muun muassa kaikenlaisen radioaktiivisten jätteiden turvallista loppusijoitusta koskevat suositukset.

4. LISÄTOIMIEN TARVE

Euroopan unionissa on jo loppusijoitettu huomattavia määriä¹⁵ (lähes 2 miljoonaa kuutiometriä) vähemmän vaarallisia radioaktiivisia jätteitä, mutta kaikilla mailla ei tällä hetkellä ole käytössään näiden jätteiden loppusijoituslaitoksia. Tämän tyyppisten jätteiden, joiden volyymi on paljon suurempi kuin vaarallisempien jätteiden volyymi, loppusijoitus ei aiheuta teknisiä vaikeuksia, mutta jätteitä on kuitenkin valvottava tarkasti välivarastoinnin aikana.

Vaarallisempien jätteiden osalta vallitsee teknisten asiantuntijoiden keskuudessa laaja kansainvälinen yhteisymmärrys siitä, että jätteiden hautaaminen syvälle stabiileihin maaperäkerrostumiin loppusijoitusta varten on paras huoltoratkaisu. Kun sijoituskerrostuma valitaan huolellisesti ja käytetään moninkertaisia vapautumisesteitä¹⁶, jätteet voidaan eristää erittäin pitkäksi ajaksi. Siten taataan, että mahdollinen jäljellä oleva radioaktiivisuus vapautuu vasta useiden tuhansien vuosien kuluttua ja että niiden pitoisuudet ovat silloin merkityksettömiä verrattuna luonnon taustapitoisuuksiin.

Useissa selvityksissä on vahvistettu, että nykyisin harkittavina olevat ratkaisut voisivat tulevaisuudessa tarjota vaadittavan eristystason jätteille erittäin pitkiksi ajoiksi. Syväsisjoitusstrategia pienentää huomattavasti sitä vaaraa, että ihmiset pääsisivät vahingossa jätteiden sijoituspaikkaan. Lisäksi sijoitustapa on perusluonteeltaan passiivinen ja pysyvä eikä edellytä ihmisten lisätoimia tai institutionaalista valvontaa.

Huolestuttavaa on kuitenkin se, että useat jäsenvaltiot eivät ole vielä määrittäneet sopivia loppusijoituspaikkoja eivätkä antaneet varsinkaan syväsisjoituspaikoille toimilupia. Samaan aikaan maanpinnalle tai sen lähelle välivarastoitua käytettyä ydinpolttoainetta ja jätettä kertyy yhä enemmän.

¹³ Sopimuksen teksti on IAEA:n julkaisussa INFCIRC/546, 24.12.1997.

¹⁴ KOM(2001) 520 lopullinen, 15.10.2001.

¹⁵ Lisätietoja jätteiden synnystä EU:ssa on alaviitteessä 11 mainitussa julkaisussa.

¹⁶ Sopivia sijoitusmaaperätyyppejä voivat olla kiteiset tai vulkaaniset kalliot tai savi- tai suolakerrostumat.

Maanpinnalla sijaitsevat laitokset ja tilat edellyttävät aktiivisia toimia, kuten valvontaa ja ylläpitoa, jotta voidaan varmistaa korkea turvallisuuden ja ympäristönsuojelun taso. Tällaista taakkaa ei saa antaa perinnöksi tuleville sukupolville, jotka eivät hyödy jätteet tuottavien reaktorien tuottamasta sähköstä. Lisäksi syyskuun 11. päivän 2001 tapahtumien myötä on käynyt entistä selvemmäksi, että tällaisten pintasijoituspaikkojen mahdollinen alttius terroriteoille edellyttää nopeaa toimintaa.

Myös jatkossa tarvitaan merkittävä määrä tutkimusta ja teknologian kehittämistä, jotta voidaan tutkia perusteellisesti mahdolliset yksittäiset sijoituspaikat ja ymmärtää keskeisiä geofysikaalisia, geokemiallisia ja hydrogeologisia prosesseja sekä vapautumisesteiden pitkän aikavälin tehoa todellisessa varastointiympäristössä.

Kun radioaktiiviset jätteet loppusijoitetaan syviin maakerrostumiin, ne voidaan eristää tarvittaviksi hyvin pitkiksi ajanjaksoiksi ihmisistä ja ympäristöstä. Varsin suuri määrä sekä nykyisiä että tulevaisuudessa syntyviä jätetyyppejä edellyttää tällaista varastointia. Syväsjointus on paras käytettävissä oleva vaihtoehto monien vaarallisimpien jätetyyppien pitkän aikavälin huoltoon. On kuitenkin tärkeä ymmärtää, ettei geologisten varastojen käyttöön otto ole välttämättä ainoa ja lopullinen ratkaisu radioaktiivisten jätteiden huoltoon. On siis välttämätöntä, ettei edistymisen syviin maaperäkerrostumiin tehtävässä loppusijoituksessa johda TTK-ohjelmien supistamiseen muilla radioaktiivisten jätteiden huoltoa koskevilla tutkimusaloilla, kuten jätteiden synnyn vähentämiseen tähtäävien tekniikoiden tutkimukseen. Näistä voi mahdollisesti nousta esiin uusia vaihtoehtoja.

Rahoituspanostusta on jatkettava ja jopa lisättävä joissakin jäsenvaltioissa. Lisäksi yksittäisten ohjelmien välillä on tehtävä tehokkaampaa yhteistyötä ottaen huomioon tämän alan edistymisen merkitys koko unionille. Luomalla puitteet alan yhteistyön ja koordinoinnin lisäämiselle voidaan parantaa myös yleistä kustannustehokkuutta ja lisätä samalla koko TTK-toiminnan uskottavuutta ja yleistä hyväksyttävyyttä, jotka ovat erittäin tärkeitä seikkoja.

Yhteisön puiteohjelmalla tulee olemaan edelleen tärkeä merkitys alan tutkimuksessa, mutta yksinään se ei riitä takaamaan menestystä. Useilla jäsenvaltioilla on omat tutkimus- ja kehitysohjelmansa, joiden rahoittajana on joko valtio tai ydinvoima-ala. Kuitenkaan ei voida tällä hetkellä olla varmoja siitä, että nämä yksittäiset kansalliset ohjelmat ovat riittäviä jäljellä olevien kysymysten ratkaisemiseksi. Rahoitusvaroja on todennäköisesti lisättävä merkittävästi. Komissio tulee jatkamaan jäsenvaltioiden välisen yhteistyön edistämistä tutkimuksen ja teknologian kehittämisen yhteisillä aloilla. Se aikoo lisäksi ehdottaa neuvostolle perustamissopimuksen toisen osaston V luvussa tarkoitetun yhteisyrityksen perustamista varojen hallinnointia ja tutkimustyön organisointia varten. Tarkoituksena on, että teollisuus ja jäsenvaltiot osallistuvat vapaaehtoisuuden pohjalta tähän yhteisyritykseen, jonka avulla saatettaisiin yhteen Yhteisen tutkimuskeskuksen, jäsenvaltioiden ja teollisuuden rahoitusta.

5. PÄÄTELMÄT

Enempi viivyttely radioaktiivisen jätteen loppusijoituspaikkojen kehittämistä koskevien päätösten tekemisessä ei ole perusteltua. Päinvastoin näiden laitosten nopealle kehittämiselle on olemassa selkeät eettiset sekä ympäristönäkökohdat ja

ydinturvallisuuden huomioon ottavat perusteet. Kaikenlaisia viivytyksiä, jotka voitaisiin tulkita tuottamiemme jätteiden loppusijoitusvastuun siirtämiseksi tuleville sukupolville, olisi vältettävä erityisesti siksi, että tällaiset viivytykset varsinkin vaarallisimpien jätteiden osalta voivat samanaikaisesti lisätä mahdollisten onnettomuuksien ja terroritekojen vaaraa.

Jäsenvaltioiden olisi sen vuoksi laadittava asianmukaiset strategiat ja valmisteltava yksityiskohtaiset ohjelmat kaikentyyppisten niiden lainkäyttövaltaan kuuluvien jätteiden pitkän aikavälin huoltoa varten. Vaikka yhteisön on kokonaisuutena ylläpidettävä omien jätteidensä välivarastointikapasiteettia, ohjelmien pääpainon olisi kuitenkin oltava radioaktiivisten jätteiden loppusijoituspaikkojen kehittämisessä. Näiden ohjelmien keskeisen tärkeitä osatekijöitä ovat avoin ja kattava yleisötiedotus, kaikkien tahojen osallistuminen sekä saastuttaja maksaa -periaatteen noudattaminen.

Jäsenvaltioiden olisi huolehdittava siitä, että tarvittavat TTK-toimet toteutetaan, jotta ohjelmien toteutusmääräaikoja voidaan noudattaa. Ydinenergian käytön lisäämisen varalta olisi suotavaa myös kartoittaa uusia, jätteiden muodostumista vähentäviä teknologioita, joita voitaisiin mahdollisesti soveltaa tulevaisuudessa.

Jäsenvaltioiden olisi ilman muuta pyrittävä huolehtimaan itse omista radioaktiivisista jätteistään, mutta niiden pitäisi myös toimia enemmän yhdessä erityisesti sellaisissa tapauksissa, joissa yhteistyön avulla voidaan taata tarvittava korkea ydinturvallisuuden ja ympäristönsuojelun taso. Myös lähestymistapa, jossa kaksi tai useampi maa tekevät yhteistyötä, voisi tarjota hyötyjä erityisesti niille maille, joilla ei ole omaa ydinalan ohjelmaa tai joiden ohjelma on suppea, mikäli siten voitaisiin tarjota varma ja kyseisille kumppaneille taloudellisesti edullisempi ratkaisu. Minkään jäsenvaltion ei kuitenkaan olisi pakko ottaa vastaan muiden jäsenvaltioiden radioaktiivisia jätteitä.

6. TÄMÄN EHDOTUKSEN SÄÄNNÖKSET

Johdanto-osa

Ehdotuksen oikeusperusta on Euratomin perustamissopimus ja erityisesti sen 31 ja 32 artikla.

Euratomin perustamissopimuksen 2 artiklan b alakohdan mukaan yhteisö "laatii yhtenäiset turvallisuusmääräykset väestön ja työntekijöiden terveyden suojelemiseksi sekä huolehtii niiden noudattamisesta". Euratomin perustamissopimuksen 31 artiklassa määrätään menettelystä, jolla normit laaditaan tai jolla niitä täydennetään siten kuin 32 artiklassa määrätään.

Oikeusperustan validiteettia vahvistaa yhteisöjen tuomioistuimen hiljattain antama tuomio (asia C-29/99, 10. joulukuuta 2002), joka koskee yhteisön toimivaltaa ydinturvallisuuden alalla. Tämän tuomion mukaan "ei ole yhteisön toimivallan määrittämiseksi syytä ylläpitää keinoitekoista eroa väestön terveyden suojelun ja ionisoivan säteilyn lähteiden turvallisuuden välillä." Nyt annettavan ehdotuksen yhteydessä mainitut lähteet sisältävät kaikki radioaktiiviset jätteet ja käytetyn polttoaineen.

Tavoite ja soveltamisala (1 artikla)

Direktiivin tavoitteena on edistää sellaisten parhaiden käytänteiden vakiintumista jäsenvaltioiden käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollossa, joissa noudatetaan seuraavia peruseriaatteita:

- ihmisten terveyden ja ympäristön suojeleminen sekä nyt että tulevaisuudessa (1 artiklan a alakohta),
- ydinturvallisuus ja ympäristön suojeleminen siten, että toteutetaan ennalta varautumisen ja -ehkäisyyn periaatteeseen perustuvia toimenpiteitä (1 artiklan b alakohta),
- tiedotus yleisölle ja vuoropuhelu yleisön kanssa sekä aiheellisissa tapauksissa yleisön osallistuminen päätöksentekoprosessiin hyvän hallintotavan soveltamisen olennaisena näkökohtana radioaktiivista jätettä koskevissa asioissa (1 artiklan c alakohta).

Yleiset vaatimukset selostetaan tarkemmin 3 artiklassa. Nimenomaan radioaktiivisia jätteitä koskevat tarkemmat vaatimukset esitetään 4 ja 5 artiklassa.

Jäsenvaltioissa ja ehdokasmaissa sovelletaan erilaisia periaatteita käytetyn ydinpolttoaineen suhteen. Joissakin maissa sen katsotaan olevan jätettä, toisissa taas sitä pidetään resurssina, josta voidaan erottaa arvokkaita määriä hajoamis- ja hyötökelpoista materiaalia. Kolmanneksi on vielä maita, jotka eivät ole vielä määritelleet kantaansa. Direktiivissä otetaan nämä erot huomioon, eikä siinä katsota, että kaikki käytetty ydinpolttoaine on jätettä. Direktiivin säännöksiä sovelletaan kuitenkin sekä jätteeksi julistettuun materiaaliin että kaikkeen EU:n jäsenvaltioissa tuotettuun käytettyyn ydinpolttoaineeseen. Riippumatta jäsenvaltioiden politiikasta käytetyn ydinpolttoaineen suhteen, ydinpolttoaineen valvonnan ja tarkastusten on oltava samantasoisia kaikissa jäsenvaltioissa.

Tämä ehdotus koskee yhdenmukaisesti yhteisen yleissopimuksen kanssa niin kiinteässä, nestemäisessä kuin kaasumaisessa olomuodossa olevia radioaktiivisia jätteitä. Ehdotuksen 4 artiklassa säädetty radioaktiivisten jätteiden huolto-ohjelma kattaa myöskin radioaktiiviset päästöt. Sen sijaan 'loppusijoitus', päinvastoin kuin yhteisessä yleissopimuksessa, tarkoittaa tässä ehdotuksessa ainoastaan kiinteiden tai kiinteytettyjen jätteiden, käytetty polttoaine mukaan luettuna, sijoittamista sopivaan varastoon.

Yhteisen yleissopimuksen määräysten mukaisesti tätä direktiiviä ei sovelleta jätteeseen, joka sisältää vain luonnossa esiintyviä radioaktiivisia aineita, paitsi jos ne ovat peräisin ydinpolttoainekierrosta. Tämä merkitsee sitä, että uraanimalmin louhinnasta ja jauhamisesta syntyvä jäte kuuluu tämän direktiivin soveltamisalaan, kun taas esimerkiksi öljynporaamisesta peräisin oleva jäte ei kuulu, elleivät jäsenvaltiot katso sen olevan perusnormien (direktiivi 96/29 Euratom) VII osaston 40 artiklassa tarkoitettua radioaktiivista jätettä.

Määritelmät (2 artikla)

Tässä direktiivissä käytetyt käsitteet on mahdollisuuksien mukaan vakioitu yhteisessä yleissopimuksessa käytettyjen käsitteiden mukaisesti (huomattakoon kuitenkin kohdassa 6.4 mainittu loppusijoitusta koskeva huomautus).

Käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huoltoa koskevat yleiset vaatimukset (3 artikla)

Yleisten vaatimusten luettelossa täsmennetään toimenpiteet, jotka jäsenvaltioiden on toteutettava saavuttaakseen direktiivin 1 artiklassa mainittu tavoite.

Kyseisten toimenpiteiden voidaan katsoa muodostavan parhaat vakiintuneet kansanväliset toimintatavat käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollossa. Ne kattavat esimerkiksi kansanterveyden, ympäristönsuojelun, ydinturvallisuuden, rahoituksen ja hyvän hallintotavan. Tällaisia näkökohtia sisältyy jo monien jäsenvaltioiden nykyiseen politiikkaan.

Radioaktiivisen jätteen huoltoa koskeva ohjelma (4 artikla)

Tässä ohjelmassa puututaan perusongelmaan, joka on EU:ssa vielä ratkaisematta ja joka liittyy sellaisten nykyisten ja tulevien radioaktiivisten jätteiden varastointiin, käytetty ydinpolttoaine mukaan luettuna, joita ei ole tarkoitus jälleenkäsitellä. Kaikkien jäsenvaltioiden on määriteltävä pitkän aikavälin huolto-ohjelma tällaiselle materiaalille. Ohjelmassa on otettava huomioon ydinjätehuollon kansainvälisesti sovitut perusperiaatteet. Edellä 4 kohdassa esitettyjen perustelujen mukaisesti ohjelmassa olisi pyrittävä jätteiden loppusijoitukseen aina kun se on mahdollista. Vaarallisimpien jätteiden pitkäaikaista välivarastointia maan pinnalle tai välittömästi sen alle ei pidetä pitkällä aikavälillä ekologisesti perusteltuna. Tällaiset välivarastointilaitokset edellyttävät jatkuvasti aktiivisia toimenpiteitä, kuten säännöllistä ylläpitoa ja jatkuvaa valvontaa. Menetelmä jättäisi tuleville sukupolville liian raskaan taakan. Artiklassa säädetään päivämäärät, joihin mennessä kansallisten sääntelyviranomaisten olisi annettava luvat sekä uusien loppusijoituslaitosten kehittämiselle että niiden toiminnan aloittamiselle. Koska on selvää, että syväsjoiutuspaikkojen tutkimukseen tarvitaan paljon aikaa, niiden käyttöönoton päivämäärä on myöhäisempi kuin maanpinnalla sijaitsevien laitosten. Artiklassa esitetyt päivämäärät perustuvat jäsenvaltioiden nykytilanteeseen, mutta niissä otetaan huomioon myös tarve ryhtyä toimiin. Neuvosto voi komission ehdotuksesta tarkistaa ja muuttaa kaikkia päivämääriä. Direktiivin liitteessä annetaan lisätietoja eri vaiheista, jotka ovat tyypillisesti tarpeen uusien loppusijoituslaitosten kehittämisessä.

Joissakin maissa käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen loppusijoituslaitokset suunnitellaan sellaisiksi, että sijoituspaikka voidaan helposti palauttaa alkuperäiseen tilaansa ja materiaaleja voidaan käsitellä edelleen, jos se osoittautuu mahdolliseksi ja hyödylliseksi. Eräs sellaisen loppusijoitusmenetelmän eduista, jossa materiaali tiivistetään ja eristetään, verrattuna menetelmään, jossa materiaali laimennetaan ja hajotetaan, on, että jätteet pysyvät eristettyinä pitkiä ajanjaksoja, jolloin jätesäiliöt voidaan palauttaa käyttöön. Tosin tällaisen operaation kustannukset olisivat korkeat.

Tämän artiklan sekä kertomuksia koskevan 7 artiklan säännöksillä puututaan myös muihin komission vihreässä kirjassa yksilöimiin huolenaiheisiin, jotka liittyvät näiden kysymysten käsittelyssä vaadittavan avoimuuden tarpeeseen.

Jätteiden vienti mainitaan myös artiklassa erikseen. Tietyille jäsenvaltioille, joiden jätemäärät ovat hyvin vähäiset, paras tapa sekä ympäristön, turvallisuuden että talouden näkökulmasta on todennäköisesti viedä jätteet muihin maihin. Tällaiset siirrot voidaan kuitenkin sallia vain sillä edellytyksellä, että artiklan erittäin tiukkaa ehtoja noudatetaan. Näihin ehtoihin kuuluvat myös direktiivissä 92/3 (Euratom) säädetyt rajoitukset ja perusteet, jotka koskevat radioaktiivisten jätteiden siirtoa kolmansiin maihin. Ehdotuksella ei pyritä rajoittamaan valtioiden oikeutta huolehtia itse kaikista omien jätteidensä huoltoon liittyvistä asioista, vaan sillä pyritään lisäämään laitosten ja palvelujen yhteiskäyttöä mahdollisuuksien mukaan.

Tutkimus ja teknologinen kehitys radioaktiivisen jätteen huollon alalla (5 artikla)

Erikoistunutta ja syvälle menevää tutkimusta ja teknologian kehittämistä (TTK) tarvitaan sekä radioaktiivisten jätteiden huoltoa koskevan ohjelman toteuttamiseksi ajoissa että ehdotettavassa säädöksessä tarkoitetun yleisen tavoitteen saavuttamiseksi.

On jäsenvaltioiden velvollisuus varmistaa riittävä rahoituksen määrä TTK-toimille. Saastuttaja maksaa -periaatteen mukaisesti varat voidaan kerätä määräämällä maksu ydinvoiman tuotanto-oikeuksista, millä varmistetaan, että rahoitus on suhteutettu ydinvoiman tuotantoon. Kun otetaan huomioon jäsenvaltioiden rahoituksen nykyiset määrät, niiden todennäköinen riittävyys sekä kehityksen taso kullakin radioaktiivisen jätteen huoltoon liittyvällä osa-alueella, voidaan arvioida, että 0,5 miljoonaa euroa kutakin ydinsähkön tuotannossa tuotettua terawattituntia kohti riittää tarvittavaan TTK-työhön. Rahoitus kuitenkin todennäköisesti vähenee tulevaisuudessa sitä mukaa kuin valtiot ryhtyvät toteuttamaan loppusijoitusratkaisujaan. Komissio katsoo, että nämä TTK-toimet ovat tärkeitä, ja koska se haluaa varmistaa, että jäsenvaltioiden yhteistyö ja toimien koordinointi olisi mahdollisimman korkeatasoista, se kannustaa jäsenvaltioita yhteistyöhön yhteisillä tutkimuksen ja teknologian kehittämisen aloilla perustamissopimuksen toisen osaston I luvun määräysten mukaisesti. Tällaista yhteistyötä varten voidaan uskoa erityisiä tehtäviä yhdelle tai useammalle perustamissopimuksen toisen osaston V luvun mukaisesti perustettavalle yhteisyritykselle. Nämä yhteisyritykset vastaisivat yhteistä etua koskevien TTK-toimien toteuttamisesta.

Investoinnit (6 artikla)

Radioaktiivisen jätteen huoltoon tehtäviin investointeihin sovelletaan täysimääräisesti Euratomin perustamissopimuksen toisen osaston IV luvun määräyksiä. Tässä yhteydessä on selvää, että ydinenergia-alan lisäkehitystä olisi tuettava vain, jos on riittävästi edistytty käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen pitkän aikavälin huoltoa koskevan ohjelman toteuttamisessa.

Kertomukset (7 artikla)

Kertomuksia koskevilla säännöksillä korvataan yhteisön toimintaohjelman 1 kohdan määräykset, ja niissä otetaan täysimääräisesti huomioon yhteisen yleissopimuksen puitteissa käydyt keskustelut. TTK-toimia koskevat tiedot ovat tärkeä osa

kertomusta. Euratomin perustamissopimuksen 5 artiklan nojalla jäsenvaltioita voidaan pyytää toimittamaan komissiolle tietoja tämän alan tutkimustoimistaan.

Täytäntöönpano (8 artikla)

Koska tällä alalla on edistytävä nopeasti, täytäntöönpanon tulisi tapahtua mahdollisimman pian. Täytäntöönpanon määräpäiväksi voitaisiin ehdottaa 1. päivää toukokuuta 2004.

Ehdotus:

NEUVOSTON DIREKTIIVI (Euratom)

käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollosta

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 31 ja 32 artiklan,

ottaa huomioon komission ehdotuksen¹⁷, joka on laadittu perustamissopimuksen 31 artiklan mukaisesti komission saatua lausunnon asiantuntijaryhmältä, jonka tieteellis-tekninen komitea on nimennyt jäsenvaltioiden tieteellisten asiantuntijoiden keskuudesta, sekä talous- ja sosiaalikomitealta¹⁸,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin lausunnon¹⁹,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Euratomin perustamissopimuksen 30 artiklassa määrätään, että yhteisössä on vahvistettava perusnormit väestön ja työntekijöiden terveyden suojelemiseksi ionisoivan säteilyn aiheuttamilta vaaroilta.
- (2) Neuvoston direktiivissä 96/29/Euratom²⁰ vahvistetaan perusnormit väestön ja työntekijöiden terveyden suojelemiseksi ionisoivasta säteilystä aiheutuvilta vaaroilta.
- (3) Neuvoston direktiivillä 92/3/Euratom²¹ on jo perustettu Euroopan yhteisön jäsenvaltioiden välillä sekä yhteisöön ja yhteisöstä pois tapahtuvien radioaktiivisen jätteen siirtojen valvontaa ja tarkkailua koskeva järjestelmä, johon sisältyy pakollinen ja yhteinen ilmoitusmenettely tällaisen jätteen siirroista sekä tiukkoja rajoituksia ja vaatimuksia, jotka koskevat kolmansia maita, joihin radioaktiivisia jätteitä on lupa viedä.
- (4) Tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annettu neuvoston direktiivi 85/337/ETY²², jossa säädetään myös radioaktiivisen jätteen loppusijoitusta ja pitkäaikaisvarastointia koskevista hankkeista, edellyttää, että jäsenvaltiot toteuttavat kaikki tarpeelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että ennen luvan myöntämistä arvioidaan niiden hankkeiden vaikutukset, joilla etenkin laatunsa, kokonsa tai sijaintinsa vuoksi todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia.
- (5) Voimassa oleva yhteisön lainsäädäntö ei sisällä erityisiä säännöksiä, joilla varmistettaisiin, että käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huolto olisi aina

¹⁷ EYVL C [...], [...], s. [...].

¹⁸ EYVL C [...], [...], s. [...].

¹⁹ EYVL C [...], [...], s. [...].

²⁰ EYVL L 159, 29.6.1996, s. 1.

²¹ EYVL L 35, 12.2.1992, s. 24.

²² EYVL L 175, 5.7.1985, s. 40, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 97/11/EY, EYVL L 73, 14.3.1997, s. 5.

turvallista, tehokasta ja yhdenmukaista kaikkialla Euroopan unionissa; olemassa olevia yhteisön sääntöjä on siksi täydennettävä.

- (6) Komission vihreässä kirjassa "Energiahuoltostrategia Euroopalle"²³ korostetaan, että radioaktiivisten jätteiden ongelma on ratkaistava tyydyttävästi ja avoimesti.
- (7) Vihreää kirjaa koskevassa komission loppuraportissa²⁴ todetaan, että nopea edistyminen kestävien ratkaisujen etsimisessä radioaktiivisen jätteen huoltoon voidaan varmistaa vahvistamalla yhteisön tasolla täsmälliset määräajat, joihin mennessä jäsenvaltioissa on otettava käyttöön tehokkaammat järjestelmät radioaktiivisten jätteiden loppusijoitusta varten.
- (8) Kesäkuun 18 päivänä 2001 voimaan tulleen käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon turvallisuutta koskevan kansainvälisen yleissopimuksen tavoitteena on saavuttaa ja ylläpitää käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollossa maailmanlaajuisesti korkea turvallisuustaso kehittämällä kansallisia toimenpiteitä ja kansainvälistä yhteistyötä.
- (9) Ydinenergian tuotannossa syntyy käytettyä ydinpolttoainetta ja radioaktiivista jätettä.
- (10) Radioaktiivista jätettä syntyy myös käytettäessä radionuklideja lääketieteessä, tutkimuksessa ja teollisuudessa.
- (11) Käytetystä polttoaineesta ja radioaktiivisesta jätteestä peräisin olevien radionuklidien päästöillä voi olla valtion rajojen yli ulottuvia seurauksia.
- (12) Kukin jäsenvaltio on vastuussa sen lainkäyttöalueella olevan käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollosta.
- (13) Laajempi yhteistyö ja parempi koordinointi jäsenvaltioiden välillä edistäisi käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon turvallisuutta.
- (14) Neuvosto kehotti 15 päivänä kesäkuuta 1992 antamassaan päätöslauselmassa²⁵ komissiota laatimaan yhteisen lähestymistavan ja työskentelemään yhdessä jäsenvaltioiden kanssa radioaktiivisen jätteen huoltoa koskevien strategioiden ja toimintatapojen yhdenmukaistamiseksi yhteisössä mahdollisuuksien mukaan.
- (15) Tekniset asiantuntijat ovat kaikkialla maailmassa laajalti samaa mieltä siitä, että geologinen loppusijoitus on nykytietämyksen mukaan sopivin menetelmä radioaktiivisen jätteen vaarallisimpien kiinteiden tai kiinteytettyjen muotojen pitkän aikavälin huoltoon.
- (16) Kun määrätään yhteisön tasolla määräajat, joihin mennessä asianmukaiset loppusijoitusjärjestelmät on otettava käyttöön, voidaan välttää kohtuuttoman taakan aiheutuminen tuleville sukupolville ja samalla noudattaa sekä nyt että tulevaisuudessa direktiivin 96/29/Euratom ensimmäisessä luvussa säädettyjä säteilysuojelua koskevia peruseriaatteita.

²³ KOM(2000) 769.

²⁴ KOM(2002) 321 lopullinen.

²⁵ EYVL 158, 25.6.1992, s. 3.

- (17) Radioaktiiviseen jätteeseen liittyvien eri osa-alueiden tutkimuksessa, jätteen minimointi mukaan luettuna, on monia jäsenvaltioita koskevia yhteisiä ongelmia, joita voidaan hyödyllisellä tavalla käsitellä yhteisön tasolla siten, että täydennetään yhteisön puiteohjelmien kautta koordinoitua tutkimusta ja kehitystä.
- (18) Radioaktiivisen jätteen huollon alalla tarvittavan tutkimuksen ja teknologian kehittämisen edistämiseksi komissio kannustaa jäsenvaltioita rahoittamaan hankkeita yhdessä; tätä varten olisi säädettävä mahdollisuudesta muodostaa yhteisyrityksiä yhteistä etua koskevien alojen tutkimus- ja kehitystyötä varten.
- (19) Tämän direktiivin soveltamista seurataan jäsenvaltioiden laatimien määräaikauskertomusten avulla,

ON ANTANUT TÄMÄN DIREKTIIVIN:

1 artikla

Tavoite ja soveltamisala

1. Tällä direktiivillä annetaan määräykset käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen turvallista huoltoa varten, jotta voidaan
 - a) varmistaa, että kaikki säteilytetty ydinpolttoaine ja radioaktiivinen jäte huolletaan turvallisesti siten, että työntekijät, väestö ja ympäristö suojataan asianmukaisesti ionisoivan säteilyn haitallisilta vaikutuksilta sekä nyt että tulevaisuudessa,
 - b) saavuttaa ja ylläpitää käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollossa korkea turvallisuustaso ihmisten terveyden ja ympäristön suojelemiseksi toteuttamalla ennalta varautuen kaikki tarvittavat ehkäisevät toimenpiteet ja pyrkimällä siihen, että riittävä suojatase saavutetaan koko yhteisössä yhtenäisellä ja toimivalla tavalla,
 - c) edistää toimivaa yleisötiedotusta ja aiheellisissa tapauksissa yleisön osallistumista tarvittavan avoimuuden varmistamiseksi asiaa koskevissa päätöksentekoprosesseissa.
2. Tätä direktiiviä sovelletaan käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon kaikkiin vaiheisiin.

Tätä direktiiviä ei sovelleta jätteeseen, joka sisältää ainoastaan luonnossa esiintyviä radioaktiivisia materiaaleja ja joka ei ole peräisin ydinpolttoainekierrosta, ellei jokin jäsenvaltio ilmoita sen olevan tässä direktiivissä tarkoitettua radioaktiivista jätettä.

2 artikla

Määritelmät

Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

1. "käytöstäpoistolla" kaikkia toimia, jotka johtavat ydinlaitoksen, joka on muu kuin loppusijoituslaitos, vapauttamiseen viranomaisvalvonnasta. Näihin toimiin sisältyvät puhdistaminen radioaktiivisesta saasteesta sekä laitoksen purkaminen;

2. "valvotuilla päästöillä" valvontaviranomaisten asettamien rajojen puitteissa laillisena toimena suoritettuja, normaalissa toiminnassa olevista valvotuista ydinlaitoksista peräisin olevien nestemäisten tai kaasumaisten radioaktiivisten aineiden suunniteltuja ja hallittuja suoria päästöjä ympäristöön;
3. "loppusijoituksella" kiinteän tai kiinteytetyn radioaktiivisen jätteen, käytetty polttoaine mukaan luettuna, sijoittamista sopivaan laitokseen aikomatta siirtää sitä pois myöhemmin;
4. "geologisella loppusijoituksella" loppusijoitusta geologiseen kerrostumaan;
5. "geologisella varastolla" radioaktiivisen jätteen loppusijoituslaitosta, joka on rakennettu geologisesti stabiiliin kerrostumaan niin syvälle, että sen ajan kuluessa, jonka jäte pysyy vaarallisena radioaktiivisuuden vuoksi, kerrostuman rapautumista esimerkiksi sellaisten luonnon prosessien kuten säävaikutusten ja jäätiköitymisen vuoksi ei tarvitse ottaa huomioon, ja ihmisten varastoon tunkeutumisen todennäköisyys on äärimmäisen pieni, silloinkin kun paikan institutionaalinen hallinta menetetään;
6. "ionisoivalla säteilyllä" energian siirtoa hiukkasina tai sähkömagneettisina aaltoina, joiden aallonpituus on vähemmän kuin 100 nanometriä tai taajuus enemmän kuin 3×10^{15} hertsiä ja jotka kykenevät tuottamaan ioneja suoraan tai välillisesti;
7. "ydinlaitoksella" laitosta sekä sen yhteyteen kuuluvaa maata, rakennuksia ja laitteistoja, joissa radioaktiivisia materiaaleja valmistetaan, jalostetaan, käytetään, käsitellään, varastoidaan tai loppusijoitetaan siinä määrin, että toiminta edellyttää turvallisuusrakenteiden huomioon ottamista;
8. "ydinpolttoainekierrolla" kaikkia ydinreaktoreissa käytettävän polttoaineen tuotannon, käytön ja jälleenkäsittelyn vaiheita, mukaan luettuina malmien louhinta, muuntaminen, rikastus, polttoaineen valmistus, energiantuotanto, käytetyn polttoaineen väliaikaisvarastointi ja/tai jälleenkäsittely sekä sen jälkeinen hajoamis- ja hyötökelpoisten materiaalien kierrätys ja lasitetun ja muun radioaktiivisen jätteen väliaikaisvarastointi, käytetyn polttoaineen ja/tai muun radioaktiivisen jätteen pakkaus ja kapselointi sekä lopuksi loppusijoitus;
9. "radioaktiivisella jätteellä" sellaista kaasumaisessa, nestemäisessä tai kiinteässä muodossa olevaa radioaktiivista materiaalia, jolle jäsenvaltio tai sellainen luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, jonka päätöksen jäsenvaltio hyväksyy, ei näe mitään jatkokäyttöä, ja jota valvontaviranomainen valvoo radioaktiivisena jätteenä jäsenvaltion säädösten ja määräysten mukaisesti²⁶. Kiinteiden radioaktiivisten jätteiden luokat, joita käytetään laadittavissa kertomuksissa, selostetaan kiinteän radioaktiivisen jätteen luokitusjärjestelmästä 15 päivänä syyskuuta 1999 annetussa komission suosituksessa SEC(1999) 1302 lopullinen (1999/669/Euratom);
10. "radioaktiivisen jätteen huollolla" kaikkia toimenpiteitä, mukaan luettuna ydinlaitoksen käytöstäpoistoon liittyvät toimenpiteet, jotka koskevat radioaktiivisen jätteen esikäsittelyä, käsittelyä, pakkaamista, varastointia tai loppusijoitusta, lukuun ottamatta kuljetusta laitosalueen ulkopuolella; siihen voidaan lukea kuuluvaksi myös valvotut päästöt;

²⁶ EYVL L 265, 13.10.1999, s. 37.

11. "valvontaviranomaisella" elintä tai elimiä, joille jäsenvaltio on antanut laillisen toimivallan säädellä käytetyn polttoaineen tai radioaktiivisen jätteen huoltoon liittyviä asioita, mukaan luettuna toimilupien myöntäminen;
12. "jälleenkäsittelyllä" prosessia tai toimintaa, jonka tarkoituksena on poistaa käytetystä polttoaineesta ydinmateriaaleja jatkokäyttöä varten;
13. "siirrolla" kaikkia toimintoja, jotka tarvitaan radioaktiivisten jätteiden siirtämiseksi lähtöpaikasta määräpaikkaan, mukaan luettuina kuljettaminen, lastaus ja purkaminen loppusijoitusta tai varastointia varten;
14. "käytetyllä (ydin)polttoaineella" ydinpolttoainetta, joka on säteilytetty reaktorin sydämessä ja pysyvästi poistettu sieltä;
15. "varastoinnilla" radioaktiivisen jätteen tai käytetyn ydinpolttoaineen pitämistä laitoksessa, jossa huolehditaan sen säilyttämisestä ja josta se on tarkoitus siirtää myöhemmin pois.

3 artikla

Käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huoltoa koskevat yleiset määräykset

1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että käytetty ydinpolttoaine ja radioaktiivinen jäte huolletaan siten, että ihmisiä, yhteiskuntaa ja ympäristöä suojellaan riittävällä tavalla säteilyvaaraa vastaan.
2. Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että radioaktiivista jätettä syntyy mahdollisimman vähän.
3. Jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki tarvittavat lainsäädännölliset, sääntelyyn liittyvät ja hallinnolliset toimenpiteet, joilla varmistetaan käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen turvallinen huolto.
4. Jäsenvaltioiden on perustettava tai nimettävä viranomainen, jonka tehtävänä on panna täytäntöön lainsäädännöllinen ja sääntelyä koskeva järjestelmä ja jolla on riittävät valtuudet ja pätevyys sekä taloudelliset ja henkilöresurssit, jotta se voi suoriutua sille määrätystä tehtävistä.
5. Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että käytettävissä on riittävät rahoitusvarat käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen – mukaan luettuna sellainen käytetty polttoaine ja radioaktiivinen jäte, joka syntyy ydinlaitosten käytöstä poiston seurauksena – turvallisen huollon takaamiseksi, ja että rahoitusjärjestelmissä noudatetaan "saastuttaja maksaa" -periaatetta.
6. Jäsenvaltioiden on varmistettava toimiva yleisötiedotus sekä aiheellisissa tapauksissa yleisön mahdollisuudet osallistua avoimuuden lisäämiseksi sellaisten asioiden käsittelyyn, jotka koskevat jäsenvaltioiden lainkäyttövaltaan kuuluvan käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huoltoa.

4 artikla

Radioaktiivisen jätteen huoltoa koskeva ohjelma

1. Kunkin jäsenvaltion on otettava käyttöön selkeästi määritelty radioaktiivisen jätteen huoltoa koskeva ohjelma, joka kattaa kaiken kyseisen jäsenvaltion lainkäyttövaltaan kuuluvan radioaktiivisen jätteen ja kaikki jätteen huollon eri vaiheet. Tässä ohjelmassa radioaktiiviseksi jätteeksi on luettava myös kaikki sellainen käytetty ydinpolttoaine, josta ei ole tehty jälleenkäsittelysopimuksia tai, tutkimusreaktorin polttoaineen osalta, sopimuksia siitä, että valmistusmaa ottaa käytetyn polttoaineen takaisin.
2. Ohjelmassa on erityisesti otettava huomioon kaikki pitkän aikavälin huoltoon ja kiinteiden tai kiinteytettyjen jätteiden loppusijoitukseen liittyvät näkökohdat sekä laadittava tarkka aikataulu kullekin vaiheelle.
3. Jos loppusijoitukselle ei ole olemassa sopivaa vaihtoehtoa eikä loppusijoitusvaihtoehto ole vielä käytettävissä, jäsenvaltioiden on sisällytettävä ohjelmiinsa seuraavat päätöksentekoaikajankohdat:
 - a) Lupa loppusijoituslaitoksen tai loppusijoituslaitosten kehittämiseen on myönnettävä viimeistään vuonna 2008; jos on kyseessä korkea-aktiivisen ja pitkäikäisen radioaktiivisen jätteen geologinen loppusijoitus, luvan edellytykseksi voidaan asettaa perusteellisten maanalaisten lisätutkimusten teko, jota varten voidaan myöntää lisäaikaa,
 - b) jos on kyseessä lyhytikäinen ja keskiaktiivinen radioaktiivinen jäte, joka on tarkoitus loppusijoittaa erillään korkea-aktiivisesta ja pitkäikäisestä jätteestä, lupa loppusijoituslaitoksen toiminnalle on myönnettävä viimeistään vuonna 2013,
 - c) jos on kyseessä pitkäikäinen ja korkea-aktiivinen radioaktiivinen jäte, joka on tarkoitus loppusijoittaa geologiseen varastoon, lupa loppusijoituslaitoksen toiminnalle on myönnettävä viimeistään vuonna 2018.
4. Neuvosto voi 7 artiklassa edellytetyjen jäsenvaltioiden ja komission määräaikauskertomusten perusteella komission ehdotuksesta päättää 3 kohdassa mainittujen päivämäärien muuttamisesta, mikäli se on tarpeen EU:n ydinturvallisuuden parantamisen kannalta.
5. Ohjelmassa on kiinnitettävä erityistä huomiota 3 artiklassa lueteltuihin yleisiin määräyksiin ja otettava huomioon tämän direktiivin liitteessä selostetut loppusijoitusprosessin eri vaiheet. Tässä yhteydessä sellaisen käytetyn ydinpolttoaineen, jota ei ole määrää jälleenkäsitellä, varastointia määräämättömäksi ajaksi maan pinnalle tai pinnan lähelle maan alle ei pidetä hyväksyttävänä tai toteuttamiskelpoisena loppusijoituksen vaihtoehtona pitkällä aikavälillä.
6. Ohjelmaan voi kuulua radioaktiivisen jätteen tai käytetyn polttoaineen siirto toiseen jäsenvaltioon tai kolmanteen maahan, jos tällainen siirto on voimassa olevan EU:n lainsäädännön, etenkin direktiivin 92/3/Euratom, ja kansainvälisten sitoumusten mukaista, jos siirrosta on tehty sitovat sopimukset ja jos se tapahtuu ainoastaan sellaisiin maihin, joilla on lähtömaana olevassa jäsenvaltiossa hyväksytyjen normien mukaiset asianmukaiset laitokset, jotka perustamissopimuksen 197 artiklassa

tarkoitettujen materiaalien ollessa kyseessä ovat asianmukaisen ydinmateriaalivalvonnan alaisia.

5 artikla

Tutkimus ja teknologinen kehitys radioaktiivisen jätteen huollon alalla

1. Tämän direktiivin 4 artiklassa tarkoitetussa radioaktiivisen jätteen huoltoa koskevassa ohjelmassa on otettava huomioon radioaktiivista jätettä koskeva tutkimus ja teknologian kehittäminen.
2. Komissio yksilöi tämän direktiivin 7 artiklassa edellytettyjen jäsenvaltioiden määräaikauskertomusten perusteella yhteisiä tutkimuksen ja teknologian kehittämisen osa-alueita, joita voitaisiin koordinoita yhteisön tasolla, ja ottaa tässä yhteydessä huomioon perustamissopimuksen 7 artiklan nojalla vahvistettuihin tutkimuksen ja koulutuksen ohjelmiin sisältyvät toimet.
3. Komissio kannustaa jäsenvaltioita yhteistyöhön yhteistä etua koskevilla tutkimuksen ja teknologian kehittämisen aloilla Euratomin perustamissopimuksen toisen osaston I luvun määräysten mukaisesti. Tätä varten voidaan uskoa erityisiä tehtäviä yhdelle tai useammalle perustamissopimuksen toisen osaston V luvun mukaisesti perustettavalle yhteisyritykselle.

6 artikla

Investoinnit

Komission suorittaessa perustamissopimuksessa ja erityisesti sen toisen osaston IV luvussa määriteltyjä tehtäviään se ottaa huomioon jäsenvaltioiden edistymisen niiden pyrkimyksissä saavuttaa 4 artiklassa säädetyt tavoitteet, jotka koskevat lupien myöntämistä eri tyyppisille radioaktiivisille jätteille tarkoitetuille yhdelle tai useammalle varastolle.

7 artikla

Kertomukset

1. Kunkin jäsenvaltion on toimitettava joka kolmas vuosi, ensimmäisen kerran vuoden kuluttua 8 artiklan 1 kohdassa säädetyistä päivämäärästä, komissiolle kertomus jäsenvaltion lainkäyttövaltaan kuuluvan käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollossa vallitsevasta tilanteesta sekä edistymisestä tämän direktiivin soveltamisessa, mukaan luettuina tarvittaessa liitteessä tarkoitetut tiedot.
2. Kertomuksessa on perustamissopimuksen 5 artiklan mukaisesti selostettava kaikki radioaktiivisen jätteen huoltoa koskevat tutkimuksen ja teknologisen kehittämisen hankkeet, joita jäsenvaltiossa toteutetaan tai suunnitellaan, niiden kustannukset ja rahoituslähteet sekä arvioitu kesto ja valmistumispäivämäärä.
3. Komissio koostaa näistä kertomuksista saamistaan tiedoista joka kolmas vuosi tilannekatsauksen käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollosta Euroopan unionissa.

8 artikla
Täytäntöönpano

1. Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan ennen 1 päivää toukokuuta 2004. Niiden on ilmoitettava tästä komissiolle viipymättä.
2. Näissä jäsenvaltioiden antamissa säädöksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne virallisesti julkaistaan. Jäsenvaltiot säätävät siitä, miten viittaukset tehdään.
3. Jäsenvaltioiden on toimitettava tässä direktiivissä tarkoitetuista kysymyksistä antamansa keskeiset lait, asetukset tai hallinnolliset määräykset kirjallisina komissiolle.

9 artikla

Tämä direktiivi tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä*.

10 artikla

Tämä direktiivi on osoitettu kaikille jäsenvaltioille.

Tehty Brysselissä [...]

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

[...]

LIITE

Radioaktiivisen jätteen loppusijoitus

Radioaktiivisen jätteen loppusijoitusjärjestelmän kehittämiseen, tekniseen demonstroiintiin ja toteuttamiseen on sekä tarpeellista että välttämätöntä soveltaa vaiheittaista lähestymistapaa.

Viime aikoina saadut kokemukset osoittavat, että päätöksentekoprosessien on oltava mahdollisimman läpinäkyviä ja avoimia, jotta niissä onnistuttaisiin. Kaikki vaiheet olisi siksi yksilöitävä mahdollisimman selvästi jo heti alussa. On myös laadittava selkeä aikataulu, jossa on määritelty osavaiheet.

Prosessin keskeinen osa on varaston sijoituspaikan valinta. Se on monimutkainen ja kiistoille altis tehtävä, joka edellyttää yksityiskohtaista teknistä työtä sekä laajoja keskusteluja ja kuulemismenettelyjä monien asiaan liittyvien tahojen, erityisesti paikallisyhteisöjen kanssa.

Prosessin keskeiset osavaiheet ovat tavallisesti seuraavat:

- loppusijoitusperiaatteen ja varastokonseptin valinta,
- suunnitteluun liittyvien tekijöiden arviointi (esim. vaihtoehtoiset vapautumisestemateriaalit ja eri kalliotyyppit),
- koko järjestelmän mallin kriteerien ja valittujen vapautumisestetyyppien turvallisuuskriteerien määrittely,
- järjestelmän mukauttaminen mahdollisiin sijoituspaikkoihin, suunnittelun optimointi,
- yhden tai useamman mahdollisen sijoituspaikan yksityiskohtaiset tutkimukset,
- luvan myöntäminen valitun paikan kehittämiseksi (geologisen loppusijoituksen ollessa kyseessä lupa edellyttää todennäköisesti yksityiskohtaisempia maanalaisia lisätutkimuksia, joihin sisältyy maanalaisen laboratorion rakentaminen ja käyttö),
- varaston rakentaminen,
- luvan myöntäminen varaston toiminnanharjoittajalle (mahdollisesti aluksi pilottilaitokselle geologisen loppusijoituksen ollessa kyseessä).

Kansallisista säädöksistä ja määräyksistä riippuen prosessissa voi olla muita yksilöitävissä olevia välivaiheita. Erityisen tärkeää on mahdollisten tai valittujen sijoituspaikkojen lähettävillä olevien paikallisyhteisöjen osallistuminen. Perinpohjaiseen kuulemiseen ja eri tahojen vuorovaikutukseen päätöksentekoprosessissa onkin varattava riittävästi aikaa. Lisäksi kestää tavallisesti kauemmin valita paikka korkea-aktiivisille ja pitkäikäisille radioaktiivisille jätteille kuin matala- ja keskiaktiivisille lyhytikäisille jätteille, koska ensin mainittu valinta edellyttää useampien geologisten tekijöiden ja teknisten vapautumisesteiden tutkimista.

Tästä syystä edellä mainittujen prosessien toteuttamiselle ei selvästikään ole olemassa optimiaikaa. Jäsenvaltioiden on kuitenkin asetettava realistiset ja tarkoin määritellyt tavoitepäivämäärät prosessin jokaiselle vaiheelle.

Prosessin keskeisiä etappeja ovat sijoituspaikan kehitysluvan ja laitoksen toimintaluvan myöntäminen. Jäsenvaltioiden on tässä yhteydessä varmistettava, että niiden aikataulut sellaisen radioaktiivisen jätteen ja käytetyn polttoaineen huollolle, josta ei ole tehty jälleenkäsittelysopimuksia, noudattavat tämän direktiivin 4 artiklassa määriteltyjä määräaikoja.

SÄÄDÖKSEEN LIITTYVÄ RAHOITUSSELVITYS

Politiikan ala(t): Ydinturvallisuus

Toimenpide (toimenpiteet): Käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huolto

TOIMEN NIMI: NEUVOSTON DIREKTIIVI KÄYTETYN YDINPOLTTOAINEEN JA RADIOAKTIIVISEN JÄTTEEN HUOLLOSTA

1. BUDJETTIKOHTA/-KOHDAT JA OTSAKE (OTSAKKEET)

2. NUMEROTIEDOT

2.1 Toimenpiteen kokonaismäärärahat (B osa): milj. euroa
maksusitoumusmäärärahoina

2.2 Toimenpiteen soveltamisaika:

(alkamisvuosi ja lopettamisvuosi)

2.3 Monivuotinen kokonaismenoarvio:

a) Maksusitoumusmäärärahojen ja/tai maksumäärärahojen aikataulu (rahoitustuki) (vrt. kohta 6.1.1)

milj. euroa (kolmen desimaalin tarkkuudella)

	Vuosi [n]	n + 1	n + 2	n + 3	n + 4	n + 5 sekä seuraa- vat vuodet	Yhteen- sä
Maksusitoumus- määrärahat (MSM)							
Maksumäärärahat (MM)							

b) Teknisen ja hallinnollisen avun menot ja tukimenot (vrt. kohta 6.1.2)

MSM							
MM							

a+b yhteensä							
MSM							
MM							

- c) Henkilöstö- ja muiden hallintomenojen kokonaisvaikutus rahoitukseen(vrt. kohdat 7.2 ja 7.3)

MSM/MM	0.072	0.072	0.072	0.072	0.072	0.072	
--------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	--

a+b+c yhteensä							
MSM							
MM							

2.4 Yhteensopivuus ohjelmasuunnitelman ja rahoitusnäkökymien kanssa

[X] Ehdotus on tehdyn ohjelmasuunnitelman mukainen.

[...] Ehdotus edellyttää rahoitusnäkökymien kyseisen otsakkeen ohjelmasuunnitelman muuttamista,

[...] ja tämä voi edellyttää toimielinten sopimuksen määräysten soveltamista.

2.5 Vaikutukset tuloihin

[X] Ei vaikutusta tuloihin (kyseessä ovat toimenpiteen toteuttamiseen liittyvät tekniset seikat).

TAI

[...] Vaikutukset tuloihin ovat seuraavat:

Huomautus: Tuloihin kohdistuvan vaikutuksen laskutapa koskevat täsmennykset ja huomautukset on liitettävä tähän rahoitus selvitykseen erillisellä lehdellä.

milj. euroa (yhden desimaalin tarkkuudella)

Budjettikoh ta	Tulot	Ennen toimen aloittami sta (vuosi n-1)	Toimenpiteen jälkeen					
			Vuosi n ³	n+1	n+2	n+3	n+4	n+5
	a) Absoluuttiset tulot ¹							
	b) Tulojen muutokset ²	Δ						

(Kaikki asianomaiset budjettikohdat ilmoitetaan ja taulukkoon lisätään tarvittaessa rivejä, jos toimenpide kohdistuu useampaan budjettikohtaan.)

3. BUDJETTITIEDOT

Menolaji		Uusi	Efta osallistuu	Ehdokasmaat osallistuvat	Rahoitusnäkymien otsake
Pakolliset / ei-pakolliset	Jaksotetut / ei-jaksotetut	Kyllä /Ei	Kyllä /Ei	Kyllä /Ei	nro [...]

4. OIKEUSPERUSTA

Euratomin perustamissopimus ja erityisesti sen 31 ja 32 artikla.

5. KUVAUS JA PERUSTELUT

5.1 Yhteisön toiminnan tarve

Toiminta yhteisön tasolla on tarpeen, jotta voidaan välttää lisäviivytyksiä radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen pitkän aikavälin huoltoa koskevien ohjelmien toteuttamisessa Euroopan unionin jäsenvaltioissa.

5.2 Suunnitellut toimet ja yhteisön rahoitustukea koskevat yksityiskohtaiset säännöt

5.3 Toteutusta koskevat yksityiskohtaiset säännöt

6. RAHOITUSVAIKUTUKSET

EI VAIKUTUKSIA.

6.1 Kokonaisrahoitusvaikutus, B osa (koko ohjelmakaudeksi)

(Alla olevassa taulukossa ilmoitettujen kokonaismäärien on vastattava taulukossa 6.2 esitettyä jaottelua.)

6.1.1 Rahoitustuki

Maksusitoumusmäärärahat, miljoonaa euroa (kolmen desimaalin tarkkuudella)

Jakautuminen	Vuosi [n]	n + 1	n + 2	n + 3	n 4	n + 5 sekä seuraavat vuodet	Yhteensä
Toimi 1							
Toimi 2							
jne.							
YHT.							

6.1.2 Teknisen ja hallinnollisen avun menot, tukimenot ja tietotekniikkakustannukset (maksusitoumusmäärärahat)

	Vuosi [n]	n + 1	n + 2	n + 3	n + 4	n + 5 sekä seuraavat vuodet	Yhteensä
1) Tekninen ja hallinnollinen apu							
a) Teknisen avun toimitus							
b) Muu tekninen ja hallinnollinen apu - sisäinen - ulkoinen josta hallinnon tietotekniikkajärjestelmien rakentamis- ja ylläpitokustannusten osuus							
Kohta 1 yhteensä							
2) Tukimenot							
a) Selvitykset							
b) Asiantuntijakokoukset							
c) Tiedotus ja julkaisut							
Kohta 2 yhteensä							
YHT.							

6.2. Toimenpidekohtainen kustannuslaskelma, B osa (koko ohjelmakaudeksi)²⁷

(Jos toimia on useita, on ilmoitettava kuhunkin toimeen kuuluvista konkreettisista toimenpiteistä tarkat tiedot suoritteiden laajuuden ja kustannusten arviointia varten.)

Maksusitoumusmäärärahat, miljoonaa euroa (kolmen desimaalin tarkkuudella)

Jakautuminen	Suoritteen ja/tai tuotoksen tyyppi (hanke, asiakirja jne.)	Suoritteiden / tuotoksien määrä (yhteensä vuosiksi 1...n)	Yksikkökustannus keskimäärin	Kokonaiskustannukset (yhteensä vuosiksi 1...n)
	1	2	3	4=(2X3)
<u>Toimi 1</u> - Toimenpide 1 - Toimenpide 2 <u>Toimi 2</u> - Toimenpide 1 - Toimenpide 2 - Toimenpide 3 jne.				
KOKONAISKUSTANNUKSET				

Laskutapa on tarvittaessa selitettävä.

²⁷ Lisätietoja erillisessä ohjeasiakirjassa.

7. VAIKUTUKSET HENKILÖSTÖÖN JA HALLINTOMENOIHIIN

7.1. Vaikutus henkilöstöön

Viran tai toimen tyyppi		Toimenpiteen hallinnointiin tarvittava nykyinen ja/tai uusi henkilöstö		Yhteensä	Tehtävän kuvaus
		Vakinaisten toimien määrä	Väliaikaisten toimien määrä		
Virkamiehet tai väliaikaiset toimihenkilöt	A B C	0,3		0,3	<i>Tehtävät voi tarvittaessa kuvata tarkemmin lisälehdellä.</i>
Muu henkilöstö					
Yhteensä		0,3		0,3	

7.2 Henkilöstön taloudellinen kokonaisvaikutus

Henkilöstön laji	Määrä euroina	Laskutapa*
Virkamiehet Väliaikaiset toimihenkilöt	32 400	0,3 henkilöä / vuosi x 108 000 (yksikkökustannukset) Budjettikohdat A1, A2, A4, A5 ja A7
Muu henkilöstö (budjettikohta mainittava)		
Yhteensä	32 400	

Määrät vastaavat 12 kuukauden kokonaismenoja.

7.3 Muut toimesta johtuvat toimintamenot

Budjettikohta (numero ja nimike)	Määrä euroina	Laskentamenetelmä
Kokonaismääräraha (osasto A7)		
A0701 – Virkamatkat	5 000	N. 10–15 henkilötyöpäivää virkamatkoja vuodessa (OECD:n ydinenergiajärjestö, IAEA, jäsenvaltiot) Kaksi jäsenvaltioiden asiantuntijoiden kokousta vuodessa Brysselissä (huom. nykyisin pidettävien kokousten sijasta)
A07030 – Kokoukset	20 000	
A07031 – Pakolliset komiteat ⁽¹⁾		
A07032 – Ei-pakolliset komiteat ⁽¹⁾		
A07040 – Konferenssit		
A0705 - Selvitykset ja kuulemiset		Tällainen raportti on tarkoitus julkaista joka kolmas vuosi, kustannukset raporttia kohti n. 45 000 euroa.
Muut menot (eriteltävä)		
- radioaktiivista jätettä koskevan yhteisön tilanneraportin julkaiseminen	15 000	
Tietojärjestelmät (A-5001/A-4300)		
Muut menot: A osa (eriteltävä)		
Yhteensä	40 000	

Määrät vastaavat 12 kuukauden kokonaismenoja.

⁽¹⁾ Mainittava komitean laji sekä ryhmä, johon se kuuluu.

I	Yhteensä vuodessa (7.2 + 7.3)	72 400	euroa
II	Toimen kesto		vuotta
III	Toimen kokonaiskustannukset (I x II)	72 400	euroa vuodessa

HENKILÖSTÖÖN JA HALLINTOON LIITTYVIEN VOIMAVAROJEN TARPEET KATETAAN NIISTÄ MÄÄRÄRAHOISTA, JOTKA OSOITETAAN ENERGIAN JA LIIKENTEEN PÄÄOSASTOLLE VUOSITTAISEN MÄÄRÄRAHOJEN JAON YHTEYDESSÄ.

8. SEURANTA JA ARVIOINTI

8.1 Seurantajärjestelmä

8.2 Arvioinnin yksityiskohtaiset säännöt ja arviointijaksot

9. PETOSTEN TORJUNTA